

eo & si sacerdos non est saltem officium breve de B. V. recitari, quia beneficii Ecclesiastici fructibus nemo frui potest sine aliquo spirituali onere.

DISPUTATIVNCVLA

interjacens,

RESOLUTIONES VARIÆ.

Sectio Unica.

HOSPITALIA.

1. Hospitalia, seu Xenodochia instituantur tantum ad subveniendum pauperibus, unde qui se finxit pauperem, vel titulo pauperis cum pauper non sit, in eis curatur, vel nutritur, sumptus restituere tenetur. *a*

a Navar. c. 16. n. 47.
b Idem c. 31. n. 67.

2. Peccat Hospitalis præfectus, qui ejus bona in aliis rebus, quam in iis ad quæ sunt destinata, consumit, vel ex negligentia perdit, vel perdi permitit cum obligatione restituendi.

c Trid. ses. 25.

3. Circa Hospitalia statuit Concilium Tridentinum, quod Hospitalium onera compleant, quæ si commodè non possint fructus illorum in alium pium usum convertant prout Ordinariorum duobus peritioribus de Capitulo videbitur.

4. Et omnes Hospitalarii etiam laici, non verò regularibus subiecti, ubi viget regularis observantia ad prædictam obligationem adimplendam ab Episcopo compelli possint. Et propterea in foro conscientie teneantur ad restitutionem fructuum, quos contra Hospitalium constitutiones receperint nulla eis remissione profutura. Atque administratio unius, & eidem personæ ultra triennium non committatur nonobstante, &c.

d Sg verb. Xenod. num. 1.
e Comm. DD.
f Comm. DD.
g Vide Trid. ses. 7. n. 11.

5. Hospitalia constructum sine Episcopi autoritate *d* est locus profanus, nec gaudet immunitate nisi superveniat Episcopalis autoritas.

6. Hospitalia cum instituitur debet ei ut Ecclesiæ dos assignari, & cum læditur in integrum restituere.

7. Potest sine eo poni Rector sine Episcopi autoritate, nisi habeat curam animarum, servanda tamen consuetudo.

8. Hospitalis cura etiam sine autoritate Episcopi erecta ad ipsum pertinet. *g*

9. Hospi-

9. Hospitalis administrator non tenetur *b* rationem reddere Ordinario quando id cautum est in ejus institutione.

10. Hospitali, vel alio pio loco relicta si cum ipso sunt in corporata non possunt *a* alienari nisi servata solemnitate juris.

11. Hospitali habenti curam animarum, vel annexo Ecclesiæ Curatæ potest religiosus præfici.

b Sg verb. Xenodoch. n. 5.

c Trid. ses. 21. c. 1. de reform. *f* Comm. DD.

DISPUTATIVNCVLÆ

DUÆ.

I

IACTANTIA.

St vitium inclinans ad declarandum inordinate verbo propriam excellentiam.

2. Est peccatum *b* mortale quando sit cum notabili irreverentia Dei, vel scandalo, vel damno proximi, ut cum se quis jactat magnum medicum, cum talis non sit.

a Comm. DD.
b Comm. DD.

IDOLOLATRIA.

1. Peccat *a* mortaliter, qui sine relatione ad Sanctos adorat illorum imagines, & qui deliberate credit quemlibet infidelem, si vivat bene, mortaliter posse in sua secta salvari.

a Navar. c. 11. n. 18. & in novo num. 22.

DISP. I. SECTIO PRIMA.

RESOLUTIONES VARIÆ.

IEIUNIVM.

De ieiunio in se, & quoad obligationem.

1. Ieiunium obligat *a* ex traditione Ecclesiæ, quamvis illius non extet præceptum positivum, unde Quadragesimale jejunium non est de jure divino, sed humano.

a Navar. c. 21. n. 1.

Y 5

2. Ob-

§ Inno-
rub. de
obser. je-
jun.

§ Navar.

§ 11, d. 4.

Contra-
rium af-
ferit

Suar.

§ Idem

Navar. c.

21, nu. 17.

§ Comm.

DD.

§ Comm.

DD.

§ Quadra-
gesimalto-
ris dist. 79.

§ Leo X.

in Brevi.

§ VIII. tr.

33, dist. 2.

§ 2. ult. de
obser. je-
junii.

§ Laté &
docté R.
Menacho
in manu-
scrip.

§ Con-
suetudo
hujus
Peruani
regni.

§ Comm.

DD.

§ Azor
ubi supra.

§ Idem.

q. 13.

§ Comm.

DD.

2. Obligat *h* sub mortali ne quis à media nocte in medi-
am aliam noctem comedat plus quam semel.

3. Qui omittit jeiunium die, in qua duplex præceptum
obligat, duplex peccatum committit. *c* Contrarium tamen
est probabilius.

4. Collatio ne potus noceat, potest *d* sumi nulla etiam
stante consuetudine.

5. Non licet *e* mane collationem fumere, & vespere to-
tum prandium nisi iusta interveniente causa.

6. Qui bona fide putat se non teneri ad jeiunium non
peccat, *f* nisi ignorantia crassi laboret; qui dubitat, inter-
roget; quod si adhuc dubitat, jejunare tenetur.

¶ VANDO *ic* ieiunium obliget.

7. Dies ad jeiunium obligantes sunt *g* omnes quadrage-
sima exceptis Dominicis, quatuor tempora, & Vigilia San-
ctorum exceptis his, quæ cadunt tempore Paschali; hoc o-
mni tempore usque ad vigiliam Pentecostes exclusivè non
jejunatur.

8. Vigilia S. Joannis si venerit in die Corporis Christi jei-
unium erit *h* die antecedenti.

9. Vigilia S. Joannis Baptistæ, S. Laurentii, & omnium
Sanctorum licet non sint à jure præceptæ obligant *i* ex con-
suetudine ad jeiunium.

10. Dies Veneris per annum obligant ad solâ carnium ab-
stinentiâ in Sabbatis verò consuetudo est consuetudo. Si in die
Veneris cadat Nativitas Domini, usus carnium non prohibetur,
nisi his, qui ex voto, vel ex regula obligantur.

11. Lasciviorum, & ovorum. *e* us diebus Veneris non
est prohibitus nisi in quadagesima non habentibus Bullam
Cruciatam. In Peruano autem regno sine illa propter con-
suetudinem licet *m* manducare.

12. In rogationibus ubi habetur consuetudo, obligat jei-
unium. In vigilia Ascensionis in aliquibus regnis fit abstinentia
à carnibus, non verò perfectum jeiunium. In hoc Peru-
ano regno carnes ex consuetudine eduntur. *n*

13. Famuli cibos præparantes, & mensas sterntes domi-
nis jeiunium violantibus non peccant. *o*

14. Qui invitat ad cenandum, quem alibi seisd violatu-
rum jeiunium, non peccat. *p*

15. Pater familias tenetur *q* res ita disponere, ut qui sub
ejus cura sunt, jejument; illos monere, & incitare si scus
faciant, vel si opus sit moderatè punire.

16. Qui in diebus jejunii carnes vendunt non peccant, *r*
nisi sciant emi ad jejunii fractionem.

SECTIO

SECTIO II.

Qui excusentur à jeiunio.

1. Cause excusantes ab hoc præcepto sunt tres: impo-
tentiâ, labor, & pietas.

2. Propter impotentiam excusantur, *b* qui sine magno dam-
no non possunt jejunare, ut infirmi, prægnantes, & pauperes,
qui unam confessionem sufficientem non habent.

3. Ob hanc etiam causam excusantur, *c* qui viginti annorum pri-
mum annum nondum impleverunt. Et si uli rationis carent,
possunt carnis vesci.

4. Religiosi Franciscani etiam si 21. annum non habeant, si
sunt professi, tenentur *d* ad regulæ jejunia.

5. Ob impotentiam etiam excusantur senes; *e* un vero de-
beant esse sexagenarii, vel septuagenarii, dubium est inter
DD. Communior *e* opinio est sufficere sexaginta annos.

6. Ob laborem excusantur agricultor, & qui artibus me-
chanicis dant operam, etiam si divites sint.

7. Artes autem mechanicæ, quæ parvo labore exercentur,
ut suere vestes, barbas tondere, pingere, & similia facere non
excusant *g* à præcepto Non deliunt tamen DD. qui hos etiam
excusent *h* probabiliter. In aliis vero in quibus dubitatur an
labor sit sufficiens standum est viri docti arbitrio.

8. Ob hanc etiam causam excusantur *i* famuli, quibus do-
mini jubent incompatibilia cum jejunio.

9. Cum jeiunium obligat in die festo, ut in *k* quadagesima
defectus ob præteritum laborem, vel qui fit ex jejunio experi-
antur inhabiles ad futurum, possunt excusari.

10. Iter agentes pedites si iter habes septem, vel octo leu-
cas, vel minus, si non sit persona robusta ad jeiunium non *m*
tenentur. Equites autem non excusantur à DD. & per decre-
ta Alexandri VII. 1666. 18. Mart. In hoc vero Peruano reg-
no, ut resolutum est ab omnibus fere patribus collegii nostri
Limensis etiam equitantes excusantur *n* propter aspectatam
nimiam motuum ferè itinerum tam vallum, quam montium.

11. Qui sine fraude in re non necessaria ita fatigatus est, ut
nequeat jejunare, excusatur, *o* & qui laboravit ob notabile
luctum, quod non contingit frequenter.

12. Excusat *p* etiam metus iustus uxorem quando maritus
egre terri illius jeiunium. Et qui transiit per terras inhospitalem
carnes potest edere ad sustinendum.

§ Comm.

DD.

§ Vide

Leff. lib. 4.

§ 2. n. 49.

§ Comm.

DD. apud

Leff. ubi

supra.

§ Probabi-

hor apud

Azor. 1. p.

1. § 7.

§ Leff. ubi

supra.

§ Comm.

DD.

§ Vide Leff.

de iur. 1. 4.

§ 1. n. 41.

§ Vide

Machin

sum. in

Comm.

DD.

§ Azor. 1.

§ 1. lib. 7. §

17. § 2.

§ Idem

ubi supra.

§ Comm.

DD.

§ Comm.

DD.

43. Qui

9 Vide
Vill. to. I.
tr. 3, dist. 4

348

Ieiunium.

13. Qui legit, vel ministrat ad mensam, potest q parum cibi sumere ad bibendum.

14. Ob pietatem, vel misericordiam possunt excusari concionatores, & Ecclesiastici ministri, qui munus suum jejunando obire non possunt, quod raro contingit. Tutius ẽ erit in dubio superiores consulere.

15. Maritus, qui aliter debuit reddere non valet, ẽ jejunio liberatur, si tamen potest duos vel tres dies jejunare, ad id tenetur.

16. Nemo potest ẽ loco jejunii elemosynas elargiri, & qui ẽ jejunio excusatur non ideo potest carnes manducare.

17. Cum est necessitas non est ad superiorem recursus necessarius; in dubio autem sufficit ẽ Confessarii vel medici licentia.

18. Episcopus ex iusta causa ẽ potest suo subdito in alium diem transferre jejunium, vel commutare, vel dispensare.

19. Idem possunt ẽ Prælati religiosi, Priores, & Rectores & in horum absentia Ministri, & Superiores, & in casibus, in quibus cum aliis, secum etiam possunt.

20. Si jejunium fuerit ex voto, idem dicendum, ẽ quod de reliquis votis, & idem si ex penitentia, quod de aliis.

21. Religiosis mendicantibus concessit ẽ Sixtus IV. posse antepone, vel postponere horam comestionis, vel collationis ob infirmitatem vel debilitatem, & hoc præcipue concessit concionatoribus.

22. Leo X. Minoribus concessit quod iter agentes ẽ possint in alium diem jejunium transferre.

23. Eugenius IV. Ordini S. Hieronymi concessit ẽ, quod ex licentia medicis, vel sine illa si commodè consuli non possit, liceat Prioribus, & in eorum absentia Vicariis licentiam dare subditis ad esum carniũ, vel ovorum in jejuniis diebus, & quod eandem illis possint concedere sui confessores.

QVAM VIM habeat consuetudo in materia jejunii.

24. Laicorum consuetudo non obligat ẽ clericos nec religiofos

25. Potest ẽ consuetudo aliquos dies jejunii introducere.

26. Religiosi obligantur ẽ ad jejunium introductum in populo generali consuetudine, nisi ipsi habeant contrariam.

27. Cum religiosi ex sua regula abstinere tenentur ab aliquo cibo, non possunt ẽ uti consuetudine contraria laicorum. *QVAM OBLIGATIONEM habeant peregrini, & transiunt per terram ubi est jejunium.*

28. Iustinus qui est in Castellã, potest ẽ comedere in Sabato, quæ ibi introduxit consuetudo.

29. Qui

ẽ Eco X.
vide som-
pend. pri-
villeg.
ẽ Eug. IV.

ẽ Comm.
DD.
ẽ Comm.
DD.

f Azor. ubi
supra.

ẽ Comm.
DD.

ẽ Comm.
DD.

Ieiunium.

349

29. Qui exivit ẽ loco ubi jejunatur, potest, si accedat ad locum ubi non jejunatur, carnare etiam carnes, & mane aliquam refectiõnem sumere ad iter agendum, quamvis contrarium aliqui sentiant DD. prima sententia videtur probabilior

ẽ Comm.
DD.

SECTIO III.

AN IN DIE IEIUNII PLVS QVAM
semel possit quis comedere.

1. Obligat ẽ jejunium ex consuetudine ad semel tantum edendum.

ẽ Comm.
DD.

2. Unitas hæc moralis debet esse non physica, unde qui furtit ẽ mensa ante finem cum intentione redeundi, si non est magna interruptio, prosequi potest ẽ cæptam comestionem,

ẽ Comm.
DD.

3. Qui furtit animo finiendi, si iterum comedat, violat ẽ jejunium, si autem durat, dum redit ad eandem mensam, potest animũ mutare, & comedere.

ẽ Lec. 4. de
iust. dub. 1
num. 11.

4. Qui mappulam collegit putans fercula esse finita, si restant adhuc, potest ẽ illa comedere.

ẽ Comm.
DD.

5. Qui cibos probat etiam si sint carnes, & qui per modum medicinae, vel ne noceat potus parum cibi sumit, non violat ẽ jejunium, sed preces amici non excusant.

ẽ Lec. ubi
supra u. 17
dub. 3.

6. An qui semel jejunium fregit toties peccet, quoties iterum comedit, alii ajunt, alii probabilius negant.

f idem u. 16
bi supra
num. 16.

7. Qui manẽ cum culpa, vel sine illa jent aculum sumpsit, si postea sciat diem esse jejuniũ, tenetur ẽ jejunare. Si vero sufficiens non fuit comestio, potest iterum consuetam sumere refectiõnem meridie.

ẽ Comm.
DD.

8. Qui habet privilegium ẽ Papa comedendi plussquam semel in die jejuniis, ad illud non tenetur, ẽ sed carnes edere non potest.

ẽ Lec. lib.
4. de iust.
c. 1, n. 11.

AN LICEAT in die jejunii facere collationem, & qualiter.
9. Consuetam collationem sumere ẽ licet etiam ad sustentationem.

ẽ Comm.
DD.

10. Non licet sine iusta causa mane jentaculum sumere & vespere carnare, sed si fiat, non erit mortale.

11. Collatio non potest fieri cum piscibus, ostreis, conchiliis, & aliis similibus, neque cum caseo, lacte, cremore amygdalino vel triticeo (id est succus expressus ex grano) si autem parum sumatur, propter materiae parvitatem non erit peccatum grave.

f A consub.
bis supra.

12. Neque potest ẽ fieri cum leguminibus multi nutrimentis, ut fabis, ciceribus, & similibus.

13. Po-

m Azor, 1.
p. lib. 7. c.
§. q. 8.
6. Coram.
DD.

13. Potest *m* cum herbis coctis cum pane biscocto etiam davis confecto cum fructibus, saccharo, vel melle conditis.
14. In quantitate collationis non *n* est certa mensura. Infirmitiores, senes, & qui laborant, poterunt maiorem fumere. Ut plurimum octo uncie parum vel minus videtur sufficiens.
15. In Vigilia Nativitatis Domini more positum est etiam inter religiofos longior cum collationem fumere.

DE CIBIS PROHIBITIS in die jejuniis.

a Comm.
DD.

16. In quadragesima prohibetur o caro, & quidquid ab ea originem ducit.

p P. Menah.
cho ubi
supra.

* In decr.
Alexand.
VII. 1666.
§. Sanc. de
matr. lib.
9. disp. 75.
nu. 4. tot.
7. Henriq.
lib. 7. de
Ind. c. 57.
/lib. 1. c. 57.

17. Alvus laridi & fugimnis, casei, lactis, & ovorum in Peruano regno in quadragesima etiam sine Bulla *p* licitus est ob consuetudinem, sed alibi consuetudo non comedendi ova & lacticia in quadragesima obligat.*

18. Qui habet dispensationem, vel necessitatem ad ova edenda, potest *q* edere reliqua lacticia.

19. An qui dispensatus est ad edendas carnes, debeat *a* cœna abstinere alii affirmant, alii probabilius *n* negant; quis ad jejunium non tenetur.

20. Qui ova, vel carnes edit propter necessitatem non peccat contra jejuniis præceptum simul pisces edendo. Erit verò gulæ peccatum majus vel minus, prout magis vel minus ejus saluti nocuerit. Sed in synodibus Limanis prohibetur piscis excommunicatione late sententia ne simul carnes, & pisces in diebus prohibitis edantur.

g Vill. ubi
sup. di. 8.

21. Ad appetitum tamen excitandum cibum fastidienti *a* grogro parum piscis fumere nullum *r* erit peccatum.

a Azor ubi
supra.

22. Qui edit carnes ex necessitate, si edat nocivas, reus erit gulæ, non jejuniis.

23. Potus licet sit vinum, non violat jejunium, & ne noceat potest sumi parum cibi.

n Lec. lib.
3. c. 1. dub.
2. na. 10.

24. Qui in una comestione comedit, quod in duabus comesturis erat, minus meruit, sed non *x* violat jejunium.

g Diana p.
4. tr. 4.
ref. 194.

25. Potus mixtus cum cibo, ut almidon & similes, violant jejunium. De potu autem dicto chocolate si liquidius sit, viri docti afferunt non violare jejunium; sed alii probabilius violari, quia potius est cibus, quam potus.

26. Vinum licet sit viat ad alimentum, præcipue sumitur ut potus ad sedandum sitim, & inde non frangit jejunium.

x Lec. 1. 4.
c. 2. dub. 2.
nu. 139.

27. Hora comedendi est post undecimam circa meridiem.
28. An vero per unam, vel duas horas anticipare comestionem sit peccatum mortale alii affirmant, alii probabilius negant; cum justa autem causa nullam est peccatum.

29. Caupones, & alios, qui his quos sciunt transgressuros esse jejunium cibos parant, peccare mortaliter alii ajunt, alii probabilius negant.

SECTIO IV.

De variis circa ieiunium resolutionibus.

1. *P*UERI ante septennium expletum, etiam si usi rationis polleant, non *a* peccant carnes edendo, etsi alii id negent.

a Diana
p. 1. tr. 9.
ref. 42.

2. Nemo absens obligatur ad jejunium populi sui, unde potest *b* alio se conferre ut vitet jejunium.

b Facund.

3. Jejunium ab Episcopo indicium religiofos non obligat.

c Dian. p. 1.
tr. 9. ref. 16
d Facund.

4. Omnes artifices indiscriminatim putant Facundez & Machado excusari *d* ab Eugenio IV.

5. Prægnantes, & lactantes licet *a* jejunio excusentur, prohibentur *t* tamen vesci carnibus.

apud Dia.
ubi supra,
ref. 7. & 8.

6. Qui nisi sumptâ cœnâ non potest dormire, non tenetur *f* jejunare sumendo mane jentaculum, & noctu cœnam.

e Villal. ap.
pud Dia.
f Filliuc.

7. Non peccat dominus servis imponens opus incompatible cum *g* jejunio.

g Dian. p. 1.
tr. 9. ref. 1.

8. Famuli comedentes reliquias ciborum, quas tollunt ex mensis dominorum, si statim sunt comesturi post illos, non violant *h* jejunium, etiam si gulâ victi comedant.

h Sanch.
apud Dia.
i Suar. &
alii 6. apud
Dia. p. 4.
tr. 3. ref. 1.

9. Qui dubitat an expleverit 21. annum, vel an hodie sit jejunium, non tenetur jejunare; tenetur autem interrogare.

10. Qui cœnas die Jovis dubitat an sit 12. hora, potest carnes edere, Sabbato autem idem dubitans non *l* potest.

l Sanchez
apud eundem.

11. Religiosi sine ullo peccato possunt *m* prædere per unam horam, & dimidiam ante meridiem.

12. Qui sine culpa mane jentaculum sompsit, nec prandium nec vespertinam collationem tenetur *n* relinquere.

m Diana
p. 1. tr. 9.
ref. 17.

13. Infirmis cui prodest jejunium, non tenetur sub præcepto jejunare, sed ex virtute abstinentiæ, contra quam solum venialiter comedendo peccabit.

n Comm.
DD.
o Comm.

14. Qui carnes edit eo die, in quo vovit jejunare, solum peccat *p* prima vice eas comedendo, secus vero in jejunio ex Ecclesiæ præcepto.

p Dian. p. 1.
tr. 9. ref. 37

15. Die jejunii delictari in esu carniū imaginariæ tantum non est peccatum, *q* mortale; quia præceptum positivum humanum non extenditur per se ad actus internos.

q Vasquez
apud eundem
Dian.

16. *D*ux uncie cibi parva materia *r* est, quæ non violat jejunium, *p*ud Dian.

r Torri a.
pud Dian.

junium, dummodo non sint carnes, quia in his parvitas materiae est solum gustare, ut coquis licet.

17. Qui die jejunii rogatus ab amico modicum cibi sumit urbanitatis causa, nec venialiter peccat. Idem dic de eo qui inservit infirmo ad excitandum ejus appetitum, s' modicum potest sumere etiam ex carnibus.

f Diana ubi sup. ar. 9. rel. 49.

s Villalob.

s Sanchez apud Dia. P. 1. tr. 9. rel. 4.

s Idem apud eundem p. 1. tr. 5. re. 61. s' Molina & alii cultas.

s apud Dia. P. 3. tr. 19. rel. 2.

s P. Me- nacho ubi supra. s' Sman. Rod. 1. to. 9. q. 9. reg. 9. jo. art. 3.

s Fagunda de precep. Euch. pra. tic. 14.

s In decr. Alexand. VII. anno 1668. 18.

Mar. s' In iud. s' In iud.

18. Qui die jejuniter aut quater comedit tantum violat & peccat s' quantum prima vice violavit praecipitum.

19. Qui vovit jejunium in pane & aqua, & saepe vinum bibit sola prima vice s' peccavit, secus si vovisset nihil se comesturum nisi panem, & aquam, tunc enim toties peccaret quoties vinum biberet.

20. Qui vovit jejunium in pane & aqua, si modicum alterius cibi sumat, non violat jejunium. Si autem jejunare non potest nisi comedendo quod excedit parvitatem materiae, jejunare non tenetur.

21. An qui jejunare vovit omnibus sextis feriis, si Nativitas Domini incidat in eas jejunare teneatur, alii ajunt, alii probabilius negant, nisi specialiter id voverit.

22. Justa est dispensandi causa magna in jejunando difficultas.

23. Senes sexaginta annorum etiam si sint obligati ratione constitutionum sui Ordinis, s' excusantur a jejniis non solum Ecclesiae, sed sui Ordinis. Juvenes autem a jejniis ex voto non s' excusantur etiam si sint minores 21. annis.

24. Barbitores, & pitores, & omnes alii artifices, qui corporaliter laborant, etiam sedendo ut sartores, a jejniis excusantur ex Decreto Eugenii, ut supra in generali diximus.

25. In die jejunii, qui saepius modicum quid comedit, si neabilem quantitatem in sine comedit, s' frangit jejunium.

26. Nulli officiales, et si in republica corporaliter laborent, sunt excusati ab obligatione jejunii, quia non possunt se certificare, an labor sit incompatibilis cum jejunio.

27. Non excusantur absolute a praecipito jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, praesertim si iter necessarium non est, nec conciant iter unius diei.

DISPUTATIO II.

SECTIO VNICA.

RESOLUTIONES VARIÆ.

IGNORANTIA.

Quid sit ignorantia, & qua scire unusquisque teneatur.

1. Ignorantia est privatio scientiae respectu rerum, quas quis aptus est scire. s' Comm. DD.
2. Ignorantia alia est negativa, quae est negatio scientiae in quocumque subiecto; alia privativa in subiecto apto; alia male dispositionis, quando est cum errore conjuncta. s' Comm. DD.
3. Unusquisque tenetur ea scire, sine quibus minus, ad quod est obligatus, obire non potest, & quae alii sunt conditionis ut plurimum sciunt. s' D. Tho. 1. 2. q. 76. arc. 4. s' Navar. conf. 4. de usur. lib. 2. s' Coma. DD.
4. Non peccat iudex, qui errat in apicibus juris.
5. Episcopi, & Praelati non solum scire tenentur leges quibus subditos gubernent, sed quod observentur curare, & indagare.
6. Peccat qui praedicta vincibiliter ignorat.
7. Ignorantia invincibilis est causata involuntarium, & a peccato excusatur. Idem facit ignorantia antecedens, quando quis adsum fecit, si sciret prohibitum esse, non faceret. s' Comm. DD. s' D. Tho. 1. 2. q. 27. arc. 1. s' per error. ff. de jurit. om. jud. s' Comm. DD.
8. Ignorantia consequens quando quis vult ignorare ut liberius peccet, aliquo modo est causata involuntarium, sed non excusatur a peccato.
9. Ignorantia concomitans, quando quis ignorans fecit, sed si sciret, nihilominus faceret, non est voluntaria, & a peccato excusatur, ut si quis sagitta transigeret inimicum quem iterum putabat; peccabit autem si postea de illius occisione letetur. s' Sanchez de matr. to. 1. lib. 2. disp. 14. s' Comm. DD.

10. Occidens hominem ignorans esse clericum, non tenetur.

currit excommunicationem, nec sacrilegium, quia ignorantia circumstantie facit involuntarium.

m D. Tho.
& Comm.
DD.

18. Ignorantia juris invincibilis excusat *m* a peccato, affectata autem sive juris, sive facti non minuit peccatum; minuet autem si est indirecta & solum virtualiter voluntaria.

19. Inadvertentia, inconsideratio, & oblivio si sint vincibilis non excusant *n* a peccato, saltem veniali.

n D. Tho.
2, 2, q. 7.
o Comm.
DD.

20. Non potest dari ignorantia primorum principum legis naturalis, potest autem dari de conclusionibus ab eis deductis.

AN CONFESSARIUS admonere teneatur poenitentem, quem scit ignorantem laborare.

14. Quando invincibiliter ignorat, & sperat profutura admonitio, & potest fieri sine scandalo & damno notabili, eum admonere *p* tenetur.

q Sanchez,
de mart.
lib. 21, dist.
p. 38, n.
3.

15. Quando poenitens vincibiliter, & culpabiliter aliqua ignorat, confessarius eum admonere tenetur. *q*

idem ubi
sup. n. 2.
p idem
ubi sup.

16. Cum conjuges invincibiliter ignorantos impedimentum sunt in bona fide, raro obligatur Confessarius eos admonere, quia dum dispensationem consequuntur, sunt in magno periculo incontinentie. Ita noster Sanchez. *p*

f Idem ubi
sup. n. 6.
s Henric.
lib. 6, de
poenit. c.
27, nu. 4.

17. Cum poenitens invincibiliter, & sine damno tertii ignorat jus aut factum, & non sperat ex admonitione utilitatem, non debet admoneri, etiam si jus ignoratum esset divinum.

q Idem ubi
sup. n. 6.
s Henric.
lib. 6, de
poenit. c.
27, nu. 4.

18. Idem dicitur etiam si sit cum damno tertii, ut si quis bona fide majoratum alienum possideat.

q Idem ubi
sup. n. 6.
s Henric.
lib. 6, de
poenit. c.
27, nu. 4.

19. Cum poenitens in his casibus Confessarium interrogat, si directe de aliquo dubio interrogat, tenetur *n* ei respondere, quia jam eum urget conscientia.

q Idem ubi
sup. n. 6.
s Henric.
lib. 6, de
poenit. c.
27, nu. 4.

20. Ignorantia, & simplicitas rudium ut plurimum eos excusulat *n* a peccato, & *a* censuris in materia fidei.

q Idem ubi
sup. n. 6.
s Henric.
lib. 6, de
poenit. c.
27, nu. 4.

21. Non peccat *n* contra preceptum correctionis, qui non admonet eum, qui inculpabiliter ignorantia non jejunit vel sacrum non audit.

q Idem ubi
sup. n. 6.
s Henric.
lib. 6, de
poenit. c.
27, nu. 4.

22. Peccat, *n* qui exercet officium, quod ignorat nisi ex peritorum consilio speret se illud bene obitutum.

q Idem ubi
sup. n. 6.
s Henric.
lib. 6, de
poenit. c.
27, nu. 4.

23. Ignorantia crassa vel supina, quando quis ignorat quod ut plurimum homines suae conditionis sciunt, non excusatur *n* a peccato, minuit tamen illud.

24. Ignorantia vincibilis, *b* que in aliis materiis esset mortaliter culpabilis, in preceptis humanis excusatur a peccato, dummodo non sit affectata, vel crassa.

25. Ignorantia omnis illa est invincibilis, & inculpabilis *e* quando

quando nec cogitatio, vel scrupulus, nec dubium venit in mentem de malitia moralis actus.

26. Qui operatur cum conscientia distante aliquem actum esse malum non vero determinate, an mortaliter an venialiter, solum peccat *d* venialiter; quia adhuc manet intra terminos mali communis, estque imperfecta talis operatio in genere mali.

27. Non excusatur ignorantia juris, cum quis solum consultat Doctores, quos scit sibi placita esse responsuros.

q Vafquez
apud
Dianam
res. 16, ubi
supra.
Diana 11
p. 11. 7, res.
2, 4.

q Navar.
c. 17, h. 8j.

DISPUTATIVN CVLÆ

interjacentes.

RESOLUTIONES VARIE.

ILLEGITIMVS.

1. Illegitimus etiam occultus non potest *a* sine dispensatione ordinari, etiam si publice habitus sit legitimus.

q Navar.
c. 23, n. 69.
q Comma
11 D.

2. Illegitimus, qui ordinatur sine dispensatione, peccat *b* mortaliter, & incurrit irregularitatem.

3. Circa illegitimos statuit *e* sequentia Tridentinum *sess.* 21. *c. 5. de refer.* Ne filii illegitimi clericorum habeant pensiones super beneficiis, quae parentes eorum obtinuerunt, neque etiam ulla habeant beneficia in Ecclesiis, ubi patres beneficium aliquod habeant, aut habuerunt. Atque recipere resignationes, quae posthac a parentibus clericis in favorem filiorum, aut alias fraudulenter sunt ipsis nequaquam suffragentur. Quin peccat mortaliter & omnis qui accipit beneficium aliquod carens qualitatibus, quas illud per fundationis suae statuta, vel alia requirit.

q Trid. sess.
21. c. 5, de
refer.

4. Monialis illegitima secundum jus commune non *d* potest esse praelata, nec Episcopus dispensare.

q Navar.
c. 17, n. 101
s Malder.

5. In dubio nemo censendus *e* esse illegitimus.

6. Possunt *f* Generales Ordinum cum illegitimis dispensare ad dignitates, & officia Ordinis absque Capitulo. Legitimus autem ad Magistratum seculari, si ingrediatur religionem non censetur legitimus ad officia Ordinis, quia Magistratus non tollit impedimenta Canonica.

q Navar.
c. 17, n. 101
s Malder.

apud Dianam
res. 1. n. 6j
f Poterel.
apud Dianam
p. 1, to. 2,
res. 102.

I M A G O.

1. Qui imaginem Crucis sculpsit humi in pavimento, gravissima poena a punitur. Si tamen non faciat ex contemptu, ^a l. unia e nomiā licet. ^b e 6, de more positum.
2. Honor imaginis transit ad exemplar. Ex se b venitum est Christum depingere sub agni forma; sed jam licet quia in
3. Concil. Trid. sess. 23. sub anathemate definit e hæreticum esse, qui dixerit sanctos non esse à nobis invocandos, aut eorum precos apud Deum nobis non prodesse, aut qui dixerit Sanctorum reliquias, aut imagines non esse à nobis venerandas. Declavit etiam quòd sicut sanctum est sanctorum imagines, & maxime Domini nostri, ejusque Matris habere, & colere, ita etiam peccatum est illas prociaci, & non honesta forma ornare. Item idololatram esse credere illis imaginibus inesse aliquam divinitatem, aut virtutem, aut colere eas sicut tales præter quam ad ea quorum imagines sunt representanda. Denique quod imagines invisitate non sunt in Ecclesia, nec domi habenda sine approbatione Episcopi.
4. Peccat a mortaliter qui proponit imagines pro miraculis falsis.
5. Peccat etiam e mortaliter adorans imagines sine ulla relatione ad sanctos. Item qui habet imagines opprobrosas sanctis, vel Pastoribus Ecclesie.
- IMMUNITAS Vide verbum Ecclesia.

I M P O S S I B I L E.

1. Impossibile a dicitur juridicè, quod non potest fieri cum honestate, & justitia, & quod incommode fit, vel cum magna difficultate dicitur impossibile, ad quod leges non obligant.

I N C E S T U S.

1. Si incestus non est cum matre, aut filia carnali, aut forore, reliquos gradus non tenetur poenitens in confessione aperire, sufficit a dicere se cum consanguinea peccasse.
2. Si autem peccavit cum forore & timet confessorem ad ejus notitiam fore perventurum, dicat b solum se cum consanguinea

fanguinea propinqua peccasse, sequendo opinionem illorum qui dicunt peccatum cum forore & consobrina ejusdem esse speciei.

3. Si peccavit cum matre, vel filia sua, & confessor in illarum notitiam est perventurus, dicat e se commisisse incestum cum consanguinea in primo gradu, quia sunt ejusdem speciei. ^a Idem ubi supra.
4. Si verò hoc non sufficit, ad tegendum complicem non dicat fuisse consanguineam, quia secundum Cajetanum peccatum cum consanguinea in primo gradu, & peccatum cum affine in primo gradu ejusdem sunt speciei.
5. Si peccavit cum affine, omnes gradus sunt ejusdem speciei; & ideo sufficit dicere se peccasse cum affine in gradu prohibito, nec necesse est dicere an affinitas fuerit ex copula licita, vel illicita.
6. Si affinis qua cum peccastis tibi est affinis tam per copulam licitam, quam per illicitam, non est necessarium hanc circumstantiam aperire. Idem dic de bis consanguinea.

Omnes hæ reolutiones de sumptibus sunt ex P. Poca. in praxi pro adjuvandis moribundis.

DISPVT. III. SECT. I.

I N D O R V M F E S T A
ab eis sub præcepto servanda.

1. Omnes Dominicæ. Nativitatis Domini prima dies. ^{Per Bull. Paul. III. ex Concil. Lim. 2.}
Dominicæ Resurrectionis prima dies. Pentecostes prima dies. Circumcisio. Epiphania. Ascensio. Corpus Christi. Nativitas B. Virginis, Purificatio, Annuntiatio, Assumptio. Festum SS. Petri, & Pauli. ^{Assumptio, 30.}
- In reliquis autem festis possunt ad libitum laborare, sed non sunt cogendi.

I N D O R V M J E J U N I A.

In vigilia Nativitatis Domini. In vigilia Resurrectionis. Singulis sextis feriis in Quadragesima. Reliquis diebus non tenentur jejunare; sed tantum à carnibus abstinere præter Sabbata per annum, in quibus possunt carnes edere.

SECTIO II.

De Indorum privilegiis.

1. Per Bullam Pauli III. conceditur *a* Indis, quod possint etiam sine bulla in Quadragesima edere ova, & lactinia.
2. Per Bullam ejusdem Pauli III. conceditur *b* Indis hujus novi Orbis ut possint matrimonium contrahere intra 4. & 4. sanguinitatis gradum. Quod idem intelligendum in 3. & 4. gradu cujuscumque affinitatis. Et ad usum hujus gratie non est recurere ad Ordinarium.
3. Per Bullam Gregorii 13. conceditur *c* quod tam in foro interiori, quam exteriori possit dispensari cum Indis, in quibuscumque gradibus jure divino non prohibitis, ut matrimonium contrahant, vel si jam contraxerint etiam malitiose. & scientes, ut de novo valide contrahant. Sed prædicta dispensatio in foro exteriori debet fieri cum licentia ordinarii & assensu unius ex Societate Jesu.
4. Hæc prædicti facultas in foro interiori est perpetua, & ab Urbano VIII. etiam in exteriori confirmata est, excepto primo gradu, & in absentia Ordinarii. Distantiam 66. leucarum restrinxit ad 23. que sunt duæ diæ, & duravit usque ad annum 1654.
5. Hoc privilegium in foro exteriori ex concessione Gregorii XIV. duravit usque ad annum 1514. & fuit confirmatum ab Urbano VIII. per alios 20. annos.
6. Pius V. concessit Indis ex infidelitate noviter conversis, *f* quod possint matrimonium contrahere cum uxore, quam habuerunt in infidelitate, si hæc converterent ad fidem, etiam si prima non fuerit.
7. Paulus III. concessit eisdem quod possint à suis Parochiis & ab aliis curam ipsorum habentibus absolvi ab omnibus peccatis reservatis etiam in Bulla. Cane contentis. Sed hæc facultas debet esse communicata per Episcopum. Idem concessit Greg. XIII. de omni hæc est tam interiori quam exteriori.
8. Per concessionem Concilii Limesis conceditur omnibus Parochiis, & Indorum Confessoribus ut eos possint absolvere ab omnibus casibus reservatis Episcopis, & à censuris illis peccatis annexis. Poterit tamen Episcopus auferre vel restringere

a Ex concessione Pauli III. Lim. 1. 1. 2. 3. & 91. & Ex concessione Urbani VIII. supra.

c Per Bullam Gregorii XIII.

d Gregorius XIV.

e Servatus in archivio Eccl. Lim.

f Ex concessione Pauli III.

Parochiis hæc facultatem prout convenient judicaverit.

9. Per Bullam Pii IV. conceditur *g* Indis, ut possint lucrari indulgentias, & Jubileæ, quæ Confectionem, Communionem, & jejunium requirunt, si solum contriti jejunent, quando non est copia Confessoris, dummodo habeant intentionem opportuno tempore, vel saltem intra mensem consistendi.

10. Ex confessione Pii V. possunt *b* Episcopi in Indiis uti ad faciendum Chrisma liquore vacato Balsamo, etiam si non sit verum Balsamum.

11. Pius IV. idem concesserat, i addideratque posse ab Episcopis Chrisma confici minore ministrorum numero, quam à jure requiritur.

12. Per Breve Pii V. conceditur *l* Indiarum Episcopis ut possint dispensare cum quibuscumque personis in Indiis degentibus super irregularitate contracta propter quodcumque delictum exceptis homicidio voluntario extra bellum commisso, & simonia. Qui tamen hujusmodi dispensationem acceperint iustam poenitentiam debent adimplere, secus enim dispensatio erit nulla.

13. Per Bullam Clementis VIII. possunt *m* omnes Presbyteri tam sæculares, quam regulares uti Chrismate, & oleo antiquo etiam per quadriennium ante consecratis, si à loco ubi consecratur, distent sexaginta miliaris, quæ faciunt viginti leucas, & commode afferri nova non possunt, & est hoc privilegium perpetuum.

14. Ex concessione Urbani VIII. conceditur Indis, & Æthiopiis degentibus in hoc novo orbe, ut possint à principio Quadragesimæ usque ad festum Corporis Christi, & ejus octavam adimplere præceptum Confessionis & Communionis.

15. Indi Cusquenses, & omnes, qui ad Cusquensem Episcopatum spectant, ut Guamangenses & alii, habent Apostolicum privilegium per quod liberi sunt à solutione decimarum, & primitiarum. Hispani verò qui inter eos habitant, non gaudent hoc privilegio etiam si illorum femine terras. Indorum privilegia non sunt revocata per Bullam Cruciatam, & ideo sine illa possunt omnibus uti.

g Ex concessione Pauli IV. Lim. 1. 1. 2. 3. & 91.

b Ex archivio Eccl. Lim.

i Ex lib. Apost. ann. 1571.

l 4. Aug. ex Archiv. Eccl. & Ex archivio Eccl. Lim.

m Ex Veb.

SECTIO III.

De variis casibus ad Peruanos Indos spectantibus.

- a* Doctif. *simus p.*
Menacho
in manus
scrip.
1. Indorum servitium personale in regno Chilensi licet injustum potest *a* tolerari, & illud defendentes absolvi, quia de eo habent ignorantiam invincibilem, & quia eos ad momentibus non absentiant, possunt in sua ignorantia relinqui; est enim res difficilis, & adhuc in lite. Idem dicendum videtur potiori jure de Indis Guancaelica laborantibus.
- §* Idem *ubi supra.*
2. Ab Indis, qui in multis non valent discernere inter mortales, & veniale peccatum, in venialibus quæ faciunt ignorantas, an sint mortales, vel veniales, necessarium non est numerum *b* interrogare.
- e* Idem *ubi supra.*
3. Si Indus infidelis ad fidem convertatur cum pluribus uxoribus, videndum *c* est quæ ex his fuerit, cum quæ primum contraxit naturalem contractum secundum regionis consuetudinem.
- d* Idem *ubi supra.*
4. Indi in quolibet anni tempore possunt *d* recipere nuptiales benedictiones, sed sine apparatu prohibitis temporibus.
- e* Idem *ubi supra.*
5. Indi cultodes mularum, si mularum fugiant, vel eas aliquis furetur, ad illarum solutionem non tenentur, *e* quia ex tam parva mercede non potest oriri tanta obligatio.
- f* Idem *ubi supra.*
6. Indis regni Chilensis possunt *f* a Gubernatoribus ebrietas permitti ob vitanda majora mala, & quod habeant plures uxores, si hæc mala non possunt vitare nisi majoribus secutis.
- g* Idem *ubi supra.*
h Doctior
Solorean-
de jur.
Indiar.
i Ex reg.
schedulis
videndis
in supra-
dicto D.
l Idem *ubi*
sup. lib. 1.
cap. 3.
7. Indi scientes aliquem Hispanum, Mixtum, vel Æthiopem incidisse in peccatum reservatum Inquisitioni, non sunt absolventes, donec denuntient. Si vero ipsi in delicto participes fuerint ad denuntiationem non tenentur, si sit periculum se prodendi.
8. Indorum personale servitium, ut injustum prohibetur *b* per Regias schedulas.
9. Indorum commendata non succedit *i* maritus uxori, nec uxori marito nisi in matrimonio per sex menses convixerint.
10. Indis coactis non possunt *i* Hispani ad privatum sui servitium uti, etiam si sint Commendatarii, Praetores, vel Parochi quamvis servitio care se dicant.

11. Indos compellere ad servitia reipublicæ necessaria non *m* est injustum, dummodo cum moderatione, & sine gravi eorum incommodo exigantur.

12. Indi pastores non tenentur *n* solvere amissas oves nisi dolus intervenerit; quia contractus non est factus gratia illorum; quod si proberit ovium pestem, vel mortalitatem in eadem provincia, liberantur.

13. Salarium a Prorege D. Francisco a Toledo augmentum *o*, quia valde tenue.

14. In mansionibus vulgò dictis tumbos, servitium Indorum permittitur, ita tamen, ut Indi qui in eis malas, vel equos itinerantium custodiunt pro amissis, vel abactis dolo cessante non teneantur. Nec cogi debent ad onera portanda, nisi hæc levia sint, & aliter necessitate urgente, non possunt portari.

15. Litteras qui aperiunt ad Regem missas, gravibus poenis puniri jubentur per schedulam Regiam; & pii Reges admoneri desiderant *p* de his, quæ remedio indigent, & præcipue si ad bonam Indorum gubernationem spectant.

16. Indos servitiales, qui dant, & recipiunt cum non habeant sodinas, vel prædia, quæ extolant, peccant, *q* & ad restitutionem tenentur.

17. Indi non possunt *r* vendi, nec in contractum deduci, etiam si prædia, vel sodina, quibus solent distribui, vendantur. Hæc tamen si tales Indos habent plus valoris habent.

18. Indos sibi ad metalla vel prædia distributos, qui ad alia opera traducunt vel aliis vendunt, vel locant graviter *s* peccant.

19. Indorum quos vulgò vocant de salibriquera nundinatio semper damnata, *t* & puniri jussa.

SECTIO IV.

De Indorum tributis.

1. Indis tributa solvere incipiunt *u* à decimo octavo gratiæ anno, & quinquagesimo expleto ab hoc onere relevantur.
2. Tributa taxati dimidium solvunt Indæ Mexicana; Peruanæ vero nec ad tributum, nec ad aliquod personale servitium tenentur.
3. Tributa Indorum licet sint personalia cū tamen præstentur

m P. 102
soph. de
Acost. in
manuf. 11.
n Idem
ubi supra.

o Idem
ubi supra.

p Solor?
ubi supra.
lib. 1. c. 11;
q Idem
ubi supra.

r Idem
ubi supra.

s Idem
ubi supra.

t Idem
ubi supra.

u Vide So-
lorubi
sup. lib. 1.
c. 21, & 22.

quæ de rebus, quas colligunt sterilitate liberantur, nec amplius tenentur remissum solvere anno altero abundant.

4. Caciques, secundæ personæ, & nobiles à Regibus Indis descendentes à tributis sunt immunes, & idem dic de ipsorum filijs.

5. Indi qui tributis exigendis intendunt, à tributis non exemptuntur.

6. Indus uxoratus cum Inda alterius Commendæ ejus sequitur forum.

DECIMÆ AN SINT ab Indis solvenda?

7. Indi Cusquenſes, & Guamangenes, ut supra diximus, sunt liberi à decimarum solutione; Limescens verò ex fructibus, qui vocantur de Castilla unum ex decem; ex his verò quæ vocantur de la tierra, unum ex viginti.

8. Caciques, & alij qui tributa non solvunt, decimasolvere tenentur.

9. Commendatarii sive Patroni Indorum debent decimasolvere de speciebus, quas pro tributis Indorum accipiunt.

DE INDO RUM MUNICIPIIS, SEV reductionibus.

10. Indi in municipia reducti ea deserere non debent, & si deferant revocari possunt. Si verò fugiant propter in iurias, & vexationes non debent restituere, quæ lucrati sunt, immò nec tributa.

11. Vassalli etiam si servitium, quod debent minimum sit, non possunt locum fundi deserere, & fugientes revocari, & castigari possunt.

12. Indi à suis municipiis fugientes, & eos recipientes, peccant & ad restitutionem tributorum & damnorum tenentur.

13. Vitium ebrietatis in Indis multorum peccatorum radix; sed Hispani, & præcipue Magistratus, Corredores scilicet, & Parochi, qui Indis vinum vendunt, & alias potiones quibus inebriantur magis peccant, quam ipsi porrigentes venena, qui antidotum præstare debent.

14. Indorum testamentum minore, quam rusticorum solemnitate requirit. Fit enim valide sine publico tabellione, & sine testibus rogatis coram Indo à gubernatore nominato duobus, vel tribus testibus sive viis, sive sexminis.

15. Sex Indorum contestatio simul, vel septem atim desumpta pro uno tantum teste est reputanda ex ordinatione D. Francisci à Toledo.

DE INDO RUM Commendis.

16. Licet à Regibus dantur Conquistatoribus hujus regni, eorumque filijs in præmium militaris laboris, & periculorum

quæ

quæ passi sunt in ejus conquestione.

17. Commendæ plures, & pinguiore hodie dari solent Magnatibus, & alijs nobilibus Hispania, quod injultum & damnosum reputat doctissimus Doctor Solorzano.

18. Pensiones super Commendis non subjacent alij fortuna, nisi casus fortunæ omnes fructus tollat, vel in tantum, ut pensiones non sufficiant.

19. Pensio non consolidatur cum proprietate, ubi propriarius certam, & præfixam quantitatem habere jubetur, & non amplius.

20. Commendatarius Indorum, si eis damna intulerit, nesciatque quibus in particulari, restituat hospitalibus, vel Ecclesijs suæ Commendæ, vel suis sumptibus mittat Concionatores Evangelicos.

21. Commendatarius tenetur residere non in Indorum municipiis, sed in vicinioribus Hispanorum civitate, à qua si absit, & vocatus non venerit ad residendum poterit à Commenda privari, nisi Regi gaudeat dispensatione, vel excusetur impedimento ad id non affectato.

22. Indorum Commissarii, qui tributiorum numerum vel augment, vel minuunt graviter peccant, & ad restitutionem tenentur.

SECTIO V.

De alijs resolutionibus circa eandem materiam, selectis ex doctissimis manuscriptis P. Joannis, Peseñs Menacho.

1. Indis, qui habent consuetudinem se inebriandi, si illa est absolutio per aliquod tempus, docendaque remedia; si vero spes sit, quod se emendant, debent absolvi.

2. Indæ, quæ potione faciunt, quæ dicitur Chicha, si uni in tanta quantitate vendantur, ut certum sit quod emens illa se inebriabit, vel venditor se inebriandi consuetudinem habet, non potest se inebriandi consuetudinem vendat.

3. Indi si legatæ non possunt compelli ad vendendum tributa solvendi viciorum.

4. Indi non aborandum in festis Hispano reddendum est eis stipendium non

Lit. non tractat qualitate personæ legatæ non possunt compelli ad vendendum tributa solvendi viciorum.

non ut taxatur per Regiam schedulam, sed ut spontaneè laborantibus dari solet.

5. Indorum Prætor potest Caciques compellere ut assignatos Mitayos ad fodinarum labores complete adducat, sed cum moderamine Christianæ pietatis & prudentiæ, & tenetur, ne Indi ultra tempus eis designatum laborent, providere.

6. Indi, nisi exigatur, non tenentur in conscientia solvere tributum.

7. Indæ etiam si à sua domina cogantur, si his qui se inebriant Chicham vendant in magna quantitate, & admonitæ non emendentur non sunt abolvendæ.

8. Indi, qui nesciant distinguere inter mortale, & veniale, etiam si quæ venialia sunt, putent esse mortalia, non sunt cogendi ad aperendum numerum.

9. Indos ad unum ministerium assignatos non potest eorum Prætor ad aliud assignare, nisi ipsi sponte velint. Qui si assignentur ad agros colendos, non possunt ab agrorum dominis ad pecora custodienda mitti, nisi solvatur eis idem quod dandum erat si agros colerent, vel de novo ipsi sponte convenienter pro pretio minore.

10. Indis qui ante completum servitium fugiunt, non debetur stipendium facti servitii, nisi computato damno ab eis facto per fugam.

11. Si vere, & non fidè ægroti sunt, non sunt cogendi ad servitium, quod propter infirmitatem præstare non poterunt, sed liberi redeant ad suos, sed pro diebus, quibus non laboraverunt nil eis debetur.

12. Qui ab Indis ultra taxam assignatam aliquid exigit, debet restituere. Quod si ignoret à quibus accepit, det pauperibus, vel pio operi in populo, ubi illi Indi degunt, quod melius erit.

13. In Chilensi bello, nec in alio licitum est occidere innocentes per se nisi per accidens contingat, quod explosus globulus contra hostes innocentes percutiat.

14. Indos, vel Indas furari, & ducere in bellum, ut serviant illicitum est militibus.

15. Indos baptizatos etiam si servi sint dare gentilibus pro redimendis Hispanis nullo modo licet, quia manifesto periculo apostatandi exponuntur, idque debet Episcopus impedire censuris.

16. In Chilensi regno Indis baptizatis, qui si compellerentur unam tantum habere uxorem, transirent ad hostes gentiles, permitti potest plures habere, ne majora mala se-

quan-

quantur. Hoc de his intelligendum qui non degunt inter Hispanos.

SECTIO VI.

DE EISDEM EX EODEM.

1. Non licet Governatori mittere milites ad furandos Indos, vel Indos, ut serviant, nec equos, & similia.

2. Indorum contractus sunt ipso jure nulli, si fiant sine assensu, & facultate judicis.

3. Indi additi ad fodinas non possunt vendi, nec emi, & venditor, & emptor, & fodinarum provisor vulgo aviador, qui sciens prohibitum esse contractum, solvit pretium, peccat mortaliter, quia peccato mortali cooperatur.

4. Quod Indorum regulis vulgo Caciques promittitur pro Indis, quos ad fodinas assignant, non debet restitui, sed his quibus assignati erant per schedulam, si ab eis ablati fuerunt.

5. Prætor Indorum, qui pecunia ad Xenodochium spectante medicamenta emittit non potest ebarius vendere ipsi Xenodochio, & illud in quo ditior factus fuit ei restituere tenetur.

6. Prætor Indorum, qui emit à Commendatario tritum Indicum, ut lucraretur, & vendidit illud pretio currenti, & lucratus est aureum unum in quolibet medio vulgo fanegia, & qui in specie non solverant in argento solvebant pretio tunc currenti, si isti, qui non poterant, & in specie non habebant tributum antea non solverunt, restituendum est illis quod ultra tributum persolvendi taxam tribuerunt.

7. Indorum Prætor qui alicui Indos assignavit dum Prætor confirmaret, & ob hoc munera accepit, debet restituere, vel finito officio per interpositam personam à donante cognoscere an ex animo dederit omnino liberali.

8. Prætor Indorum restituere tenetur damnâ secuta ex mala sui officii administratione.

9. Indorum Prætor, & Notarius pro inscriptionibus formas videlicet, si aliquid receperint, restituere tenentur.

10. Indos, qui vulgo dicuntur Poncocamayos non possunt Prætores in nendo, vel te xendo occupare, & pro allato obsequio herba, & lignorum pretium tenentur solvere, quod si non solverint, restituere tenentur.

11. In-

11. Indis, qui in diebus festis dolo ducuntur ad fodinas, etiam si aurum donandum sit pauperibus, vel piis locis merces consueta restitui debet, & antequam ad laborem eant sacrum audire debent; ut autem in die festo labore obpiam causam Episcopus potest dispensare.

12. His, qui Indos redimunt injuste captos ne occidantur a victoribus, licet eos in servitute detinere donec servitio pretium datum recompenent. Si vero in periculo occisionis non sunt, non licet eos redimere nisi ipsi sponte velint.

13. Puella, quae non habet aetatem ad contrahendum matrimonium, non succedit in jus Indorum viri, cum quo desponsata fuit, si moriatur vir antequam contrahat.

14. Indi ita pauperes ut nullo modo habeant unde elemosynam erogent, possunt lucrari jubilarum sine elemosynae erogatione, dummodo jejunia, orationes, & alia adimplant.

15. Si intra duas hebdomadas non possunt confiteri, quia non est copia Confessoriorum, vel ob aliud legitimum impedimentum, sufficere de peccatis conteri cum proposito quam primum potuerint confitendi intra unum mensem, lucrabuntur indulgentiis, & poterunt a votis, & censuris absolvi, & manebunt absoluti, & vota commutata, etiam si confitendi propositum non adimpleant.

16. Si fuerint Communionis capaces, debent intra duas hebdomadas communicare; si autem intra eas non potuerint, liberi manent ab obligatione Communionis ex privilegio Pii IV. & ex consuetudine. *Lm. 2. 163. c. 94.*

17. Hoc non solum de Indis, sed de omnibus aliis, qui legitime sunt impediti ad consistendum, debet intelligi. Qui autem Communionis incapaces sunt, quicquid sint, sine Communione lucrari possunt. Jubilarum ex privilegio Greg. XIII.

18. Chilense bellum contra rebelles Indos ut in praesenti statu geritur, justum est propter injurias, & damna illata ab eis Ecclesiae, fidei, & innocentibus, sed licet fiat ad defensionem, ad reparanda damna, & ad reducendos Indos Christianos ad Ecclesiae gremium, qui tamen vivi capi possunt, non debent occidi, quia majora illis ab Hispanis illata sunt damna, unde non videtur iusta illorum captivitas.

19. Indis ante 14. annum in viris, & ante 12. in foeminis, de quibus dubitatur an plenum usum rationis habeant, si pater, & mater non consentiant, non potest ministrari Baptismus, licet tamen si consentiant ipsi, & filius baptizandus; qui si renuat, non licet, nisi moraliter constet usu rationis carere, vel sit in mortis periculo, in quo baptizari debet sub conditione

cum dubitatur an plenum habeat iudicium, curandum est tamen ut Baptismo consentiat. Qui si potest doceatur, quia necessaria sunt necessitate medi, secundum illud D. Pauli: *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & quid iniquitibus remuneratur sit.* Quae si cognoscatur, & per Baptismum animam mundari a peccatis cupiat, dolens de illis, & sperans gloriae remunerationem, justificatur per fidem, & cognitionem supernaturalem. Quae sufficiunt in eo, qui non potest doceri quae necessaria sunt accessitate praeccepti.

SECTIO VII.

DE EODEM THEMATE ex eodem.

1. Indorum distributio ad fodinas non debet esse secundum iustitiam distributivam rigorosam & geometricam, sed secundum iustitiam legalem. Nec ei, qui maiorem fodinam, vel ditiores, vel plures fodinas habet, plures Indi sunt geometricè distribuendi, sed prout distributor magis communi bono convenire iudicaverit. Unde si pauperiorem habens fodinam labores diligentius promoveat praerendum est illi, qui negligens est, licet habeat ditiores; & qui blandè Indos tractat ei, qui durè, immò huic aucterendi, quia bonum commune praerendum est particulari, & Regia scheda sic interpretanda est.

2. Indos ad vehendos fructus tragines scilicet & placa ut vulgo vocantur, & ad paludes addictos non licet addicere ad fodinas, quia hic labor durior est, & quod in requiem concessum est, illis non debet in maiorem laborem converti, nec obitat in usu esse, quia non est usus, sed abusus.

3. Licet Indis ad fodinas addictis aliis mercedem solvere, & pro se substituire, quod vulgo mingare dicitur, quia in hoc nulli faciunt injuriam.

4. Indos distribuere his, qui non habent proprias fodinas, sed locatas licitum est, quia expediens bono communi.

5. Indos, qui per decennium Commendatariis servierunt, cogere, ut sint eorum perpetui janaconae (ut vulgo vocan-

vocantur Indi Hispani servientes) iniquum est, quia liber ullo tempore non præscribitur, ut constat ex *l. fin. C. de præscript. long. temporis. Et Lusu captivem*. Nec possunt licite impediri ne redeant ad suos populos, ut colligitur ex *l. si quis. ff. de iudicis*.

6. Indi Janacoxæ, quod arte aliqua acquirunt, sibi, & non Commendatariis acquirunt, quia servi non sunt, & soluto tributo à Principe taxato, quod ultra ab eis Commendatariis exigunt restituere tenentur, ut constat ex *p. 2. Trifam.*

7. Janacoxas dare in dotem filiabus injustum est, & filios à parentibus separare iniquum. Videatur *lex. 3. titul. 20. part. 2.*

8. Indorum reguli nisi ob graves causas gravia scilicet delicta vel contra Deum, vel contra Regem, vel propter inhabilitatem non possunt suo munere privari.

9. Contra Indos bellum gerere, & invasiones facere, quæ vulgo Malochæ dicuntur ob id solum ut mancipia capiantur injustum est.

10. Servitium personale moderatum ob commune republicæ bonum introductum ut est *Limæ* licitum est.

11. Indis sabbatis non tenentur abstinere à carnibus, quia nullo jure, vel consuetudine obligantur. Hæc enim obligatio in Hispanis solum est ex consuetudine, quæ nunquam inter Indos fuit recepta.

12. Gubernator, qui potest Indos commendare, debet eis commendas dare, qui magis beneficii fuerint, & peccat & ad restitutionem tenetur si minus beneficii dederit, sicut is cui committitur mercede solvere operariis, qui plus laboraverint, si det his qui minus, & à fortiori si det aliis indignis, qui non laboraverunt. Potest tamen si plus beneficii dives sit, & minus beneficii pauper, huic licite dare Commendam, vel ei qui minus laboravit si communi bono Indorum, vel republicæ utilior sit.

13. Non licet Gubernatori Commendas dare famulis suis ob sibi exhibitum obsequium, nec ob id quod in honorificis ministeriis quæ potius sunt præmia, quam servitia, Regi servierunt.

14. In his Commendis licitum est sicut in beneficiis Ecclesiasticis pensiones imponere, si non fiat contra commune bonum Indorum, vel in damnum ipsius Commendatarii cuius servitia non sunt sufficienti præmio affecta.

15. Qui sodinas non habet, vel si habet non operatur in eis, Indos sibi datos non potest dare alteri etià sodinas habenti, nemo enim

enim rem non suam dare potest, & minus locare.

16. Venditio agrorum communis Indorum si fiat sine autoritate Protectoris generalis est nulla. Si autem æger, vel terra fuerit Indi particularis, debet fieri cum facultate Regii senatus, secus est nulla.

17. Indi qui vulgo ladinos dicuntur, juris cõmunis excommunicationes incurrunt; verbi gratia, si clericum percunt, & sic de aliis. Alii verò qui an fit vel quid fit excommunicatione numquam audiverunt, nullam excommunicationem incurrunt, qui ut *Linense Concilium* docet non spirituales, sed corporales si deliquerint peccandi sunt poenis.

18. Indis qui pecora custodiunt, vulgo dictis miches, merces pro labore duo regales argentei debentur.

19. Indi in quocumque die Quadragesimæ possunt communionis præceptum adimplere ex consilio Confessoris & rationabili causa. Quia sicut ex consilio ipsius potest differre, sic & antepone.

20. Indis potionem inebriantem (vulgò dictam guarayo) ut ad populum suum ferant, licitum est vendere, uni autem ad bibendum tantam copiam dare ut probabiliter inebriandus sit, illicitum est.

21. Indos cogere, ut cibos quos in tributum dederant, emant iniquum est, quia emptio, & venditio debent sponte fieri, *l. invitum. c. de contr. vend.*

22. Ab Indis non debet exigi in argento, quod in specie debent, quia ob justas causas prohibitum est nisi propter sterilitatem, vel infirmitatem in specie non possunt solvere, & tunc pretio corrente rerum quæ in specie dandæ erant & non majore.

23. Indi Bullâ non indigent ut Hispanorum festa non fervent, nec ut non jejunent jejunia Hispanorum, nec ut matrimonium contrahant in 3. & 4. consanguinitatis gradu, nec ut à reservatis absolvantur, quia non sunt hæc privilegia, sed quasi leges municipales hujus Peruanæ Provincie, & quamvis privilegia essent, cum sint omni Indorum nationi concessa, non revocantur per Bullam, sicut nec quæ uai religioni conceduntur ut constat ex ipsa Bulla Latina, & ex Bulla Pauli III.

24. Indorum infantes licitum sine ceremoniis baptizari cum eorum parentes id petunt ægrotos esse affirmantes, ob frequens periculum sine Baptismo obeundi.

25. Cum Indorum opera Hispanus per mensem conducit & illi nolunt in festis in quibus possunt, operari, si

merces non æquat laborem tot dierum, non est pretium minuendum.

SECTIO VIII.

De Indorum Prætoribus Resolutiones varia.

1. Indorum Prætores si in domo sua budo habent charitarum, vel in aliorum domibus fieri permittant non sunt absolventi, quia qui peccatis remedia tenentur adhibere innumera patranda peccata causam præbent.

2. Qui concubinatus & alia peccata permittunt ob metum ne apud proregem de falsis criminibus aculentur non excusantur à gravi peccato, & indigni sunt officio, quod gerunt, bono vitæ exemplo falsitatis arguunt inimicos, & Dei adimplendo præcepta Deum habebunt amicum.

3. Prætores, qui minori pretio quam alii emunt cibos ab Indis vel quæcumque alia e peccant, & restituere tenentur, nec consuetudine excusantur quia est abusus.

4. Juramenta facta à Prætoribus de non emendo, vel vendendo uti licentur, non sunt à commutabilia nisi à Deo, vel ab homine in cuius favorem sunt. Et cum moraliter impossibile sit quod sine gravi Indorum, & muneris sui damno negotiatur non sunt absolventi nisi desistant.

5. Vini venditio speciali prohibitione Prætoribus est interdita propter innumeram tam corporis quam animæ damna quæ Indis inde eveniunt.

6. Prætores non tenentur juramentum facere de non negotiando, nisi ab eis exigatur.

7. Indos nemo iuste obligabit, ut se extraordinariis mediis præparet ad sacram recipiendam Eucharistiam.

8. Gentilitæ Indorum Confessionis secretum, si recta intellectus attentione, conveniunt modo fieret, ita fideliter observari usque ad oportebit, ut neque ex præcepto etiam superioris punitionem cogitantis vel ipsi, vel cuicumque alteri esse à Confessione detegendam.

9. Con-
clatu Ferdinandi Zurite clerici Præbiteri.

9. Confessio, quæ apud Indos Idolorum cultores in usu erat, & fortasse modo est nulla, speciali obligatione Confessatium Indicum ad secreta custodiam astringit cum utilis est ad ipsius penitentis spirituale bonum.

10. Indorum reguli, qui ad ebrietatem Indos invitant, dummodo id convivium ad populum exhilarandum, & civium voluntates conciliandas efficiant, & moderatam diligentiam exhibeant ad damna evitanda non peccant, nec restituere tenentur etiam si rixæ excitentur, quas eis facile non est componere. Si verò propter notabilem eorum negligentiam damna sequantur & peccabunt, & restituere tenentur.

11. Ab Indicis medicis, qui magicis superstitionibus pharmaca conficiunt, impium est medicinam accipere. Si tamen Dæmonum opera cessasse investigatur, & aliquo medicamento est salutaris, licitè sumi potest.

12. Nullus est fere licitus usus eorum medicamentorum, quæ Indi venetici, quos hampi campse vocant, solent à agris adhibere.

13. Indo Catechumeno frequenter committenti crimina gravia cum scandalo Baptismus conferendus non est, quo usque ille mortis emendaverit; secus verò si aliquando sine scandalo in nonnulla crimina etsi gravia præ humana fragilitate labatur.

14. Indicus Parochus si se ad Indorum institutionem talento carere cognoverit, & factendi in Indis fructum spem omnino amisit, ex charitate debet idoneo suum locum concedere.

15. Ad charitatis & honestatis officia præstanda nemo potest privata cujuscumque auctoritate compelli, & ideo non possunt Indi ad hæc obsequia ab Hispanis compelli.

16. Etiam in mortis articulo suadete Indus non debet ut per interpretem consteatur, si hic servatus non est secretum, propter multa scandala quæ inde possunt oriri.

17. Cum Idolorum simulacra formalem, & distinctam in Christianam religionem blasphemiam vel illusionem continent, ea privato etiam homini ubicumque reperiantur, ita infringere licet, ut non temere, & sine divinæ gloriæ fructu mortis periculo se exponat. Secus non licet privata auctoritate infringere.

Vide Di.
Th. 1. 1. q. 6.
24. 271. 6.
& q. 64.
art. 8.

Colligitur
ex D. Th.
doctrina
1. 1. q. 189.
art. 3.

1. 1. q. 1.
art. 3.

DISPUTATIO IV.
SECTIO I.
RESOLUTIONES VARIÆ.

INDVLGENTIÆ.

An in Ecclesia sit thesaurus spiritualis, & ex quibus consistat.

1. IN Ecclesia esse thesaurum infinitum ex meritis Christi locupletatum, & meritis aliorum Sanctorum superabundantem *a* est de fide.

2. Quodvis opus bonum penale quatuor effectus *b* habet, reddit iustum meliorem, contra tentationes firmiorem, & facit augere gratiam de condigno in eo, qui illud operatur, & satisfacit in hac vita pro luendis penis in alia. De congruo autem pro alio meretur, & satisfacit.

3. Satisfactionibus, quæ Christo, & aliis sanctis superferunt congeritur Ecclesia thesaurus, ex quo à Pontifice Christi vicario *c* extrahuntur indulgentiæ. Est autem hic thesaurus depositus in acceptatione divina.

¶ *VIDE SIT INDVLGENTIA, & an in Ecclesia sit potestas indulgentias concedendi.*

4. Indulgentia *d* est pena pro peccatis debita relaxatio, quæ fit extra sacramentum ex applicatione thesauri Christi, & SS. & est non solum absolutio, sed solutio.

5. In Ecclesia *e* est potestas indulgentias concedendi. Contrarium est error.

6. Indulgentiarum usus *f* est à tempore Apostolorum licet sub alio nomine.

7. Summus Pontifex, & Episcopi habent *g* potestatem indulgentias concedendi. Summus Pontifex cum plenitudine, Episcopi cum limitatione.

8. Episcopi possunt *h* cum limitatione concedere suis subditis *g* cum *h* cum *i* cum

a Extrav. Valgentius de penit. & remiss. *b* Comm. DD.

c Vide Henric. lib. 7. de indulg. *d* 2. num. 3. *e* Vide Villal. to. 1. cr. 26. dif. 3.

f Trid. sess. 15. in decr. de indulg. *g* Comm. DD.

h *i* cum *g* cum *h* cum *i* cum *g* cum *h* cum *i* cum

Indi Peruan.

372

18. Indicæ scemina adulterinos filios etiam ab Hispanis progenitos non debent naturalibus legitimis præferre. Possent tamen si digniores sint, & ideo nobiliori cultu magis indigerent, pretiosiora vestimenta providere.

19. Indis prædicare, Evangelium in remotis regionibus, à quibus longe Episcopi absunt etiam laicis licet, sine Episcopi licentia ex rathabitione illius.

20. Indis Kocam vendens eo quod multi illa ad malum abutantur, nullum peccatum committit.

82. q. 101, art. 2. 21. Perditos & sceleratos homines Catholicæ majestatis lege prohibitos ad Indos transvhere restitutionis obligationem inducit.

22. Indicæ linguæ imperitus si periculo prædicandi falsitatem in rebz fidei, vel morum se exponat, peccabit mortaliter.

23. Indi qui ideo solum Baptismum volunt recipere, ut Regem suum imitentur parati ut ad regis nutum quancumque sectam admittant non sunt recipiendi ad Baptismum.

24. Indi Christiani, qui tributum conferunt, quod credunt in Idolorum cultum expendendum, graviter peccant nisi ad populi communis usus exigatur.

Villal. to. 2. art. 4. q. 15. 25. Indis amicis infidelibus Gubernator Christianus, qui tradit viros inimicos occidendos non peccat, etsi illi eos crudeliter occidant, & comedant.

INCENDIARIUS Vide verbum, Excommunicatio.

INDIGNATIO.

1. Indignatio nolentis videre, vel audire cum cui irascitur ut plurimum est solum veniale peccatum.

DISP.

ditis etiam in aliena dioecesi. In dedicatione Ecclesie annum unum, in aliis festiuitatibus, & occasioneibus solum 40. dies indulgentiarum.

- Comm. 9. Episcopus excommunicatus denuntiatus, vel notorius clericus percussor non potest indulgentias concedere.
- Di. ostro 10. Archiepiscopus potest in sua provincia concedere indulgentias, quas Episcopi possunt.
11. An vero hac Episcoporum potestas sit à jure divino, vel non, alii negant, alii probabiliter affirmant. *m*
12. Papa, & Episcopi possunt delegare hanc potestatem indulgentias concedendi.
13. Concilium generale sede vacante habet potestatem indulgentias concedendi; non vero Provinciale, nec Capitulum sede vacante, nec Provisor, nec Parochus.
14. Consuetudo legitime præscripta potest dare hanc jurisdictionem Parocho, vel alii secundum probabiliorem.
15. Abbates, & Prælati religiosorum non habent hanc potestatem.
- AN PRÆLATI religiosi possint seculares admittere ad suorum operum communicationem.*
16. Bona opera unius possunt à aliis communicari vel per modum meriti de congruo, vel per modum satisfactionis.
17. Ad communicationem per modum meriti de congruo non est necessaria specialis intentio, eo ipso quod quis sit in gratia participes omnium timentium Dominum.
18. Satisfactio minuitur ex eo quod multi ex illa participent, non vero meritum.
19. Satisfactio statim sortitur effectum, meritum autem post malum temporis potest applicari.
20. Quilibet potest applicare alteri suam satisfactionem, etiam si autem non nisi de congruo.
21. Prælati possunt quemlibet admittere ad communicationem bonorum operum suorum subditorum quoad meritum de congruo, & impetrationem, quia in hoc à subditis nihil auferunt. Satisfactionem vero subditorum sine illorum voluntate saltem præsumpta applicare non potest, y licet contrarium teneant viri docti. Potest tamen præcipere subditis ut alicui satisfactionem in necessitate applicant.

y P. Sarr.
to. 4. disp.
11. num. 6.

SECTIO II.

An possit Ecclesia indulgentias concedere pro animabus in Purgatorio existentibus.

1. Ecclesia potest indulgentias concedere pro animabus Purgatorii per modum suffragii.
2. Indulgentiæ aliæ sunt per modum absolutionis, & hæ non conceduntur nisi ab habentibus jurisdictionem in eos quibus conceduntur. Aliæ sunt per modum participationis, quibus gaudent ipsi Prælati; aliæ tandem per modum suffragii, id est per modum solutionis unius, qui pro alio offert pretium.
3. Papa non potest applicare indulgentias animabus Purgatorii, nisi per modum suffragii, quia jam sunt extra suam jurisdictionem.
4. Indulgentia vivis concessa non potest defunctis applicari nisi ex specialis concessionis, qualis est illa Leonis X. facta Franciscanis, ut omnes indulgentias ipsis concessas possint pro defunctis applicare.
5. Episcopi, & Archiepiscopi non possunt pro defunctis indulgentias concedere.
6. Moraliter loquendo licet Papa possit quamplurimas indulgentias concedere, Purgatorium non exhaust, quia hoc pendet ex acceptance divina, quam in hac vita ignoramus.
- AN SIT NECESSARIA iusta causa ad indulgentias concedendas.*
7. Ad concedendas indulgentias est necessaria causa pia, ac iusta, non sufficit sola Papæ charitas, vel voluntas liberandi animas à peccatis.
8. Si Papa sine sufficiente causa concedat indulgentias, & privilegia, hæc valebunt, & non illæ.
9. Causa debet esse rationalis, & proportionata.
10. Si Papa forte decipiatur in proportionate cause valebunt indulgentiæ secundum proportionatam causam.
11. Sufficiens causa pensanda est secundum bonum Ecclesie, nec causa adeo parva, quæ ad alteram relata non reputetur magna.
12. Multi graves DD. asserunt quamlibet piam causam

Comm. D. D. Vide Suarez ubi supra disp. 53. sec. 1. n. 3. Comm. DD. Comm. m. D. D. V. de Bellar. 1. de Purg. c. 16.

d Henric. ubi supra lib. 7. c. 8. num. 1. Lee X. habetur in comp. Min. Henric. ubi supra. c. 11. Clem. 6. in Extrav. unig. de peccis. & remiss. h. Suar. ubi supra sec. 2. num. 8. idem 10. 4. disp. 59. sec. 1. n. 9. Idem ubi supra.

m Comm. DD. n. Vide Villal. ubi supra.

sufficere ad concessionem plenissimæ indulgentiæ, quod facit valde probabile summa liberalitas Christi erga suam dilectissimam sponsam Catholicam Ecclesiam.

Comm. 13. Sufficit *o* pro causa opus bonum & satisfactorium licet alias quis ad illud sit obligatus.

14. Ad indulgentiam consequendam non tam juvat magnitudo operis penalis, vel iusta causa, quam *p*ardens charitas, & viva fides in Christum, quæ transfert mentes.

AN INDVLTENTIE tantum valeant quantum sonant.

DD. in 4. dist. 10. 15. Valent *q* indulgentiæ quantum sonant, quando adest iurisdicção in concedente, iusta causa, & proportionata, & ab illarum capaci debite diligentie sunt.

16. In dubio interpretandæ sunt in favorem animarum.

Comm. DD. 17. Idem nunc sunt indulgentiæ plenæ, plenariæ, & plenissimæ, licet olim fuerint diversæ. Per quamlibet ex his remittitur *r* omnis pœna debita pro peccatis.

Villal. ubi supra. 18. Cum additur remissio omnium peccatorum, & penitentiarum, quæ pro illis impositæ fuerunt, intelligitur de penitentia à Confessario impositis.

Comm. DD. 18. Jubileum *r* addit supra indulgentiam absolutionem à culpis reservatis magis, vel minus pro arbitrio concedentis.

Vide Vill. ubi supra. Comm. DD. 20. Cum in concessione dicitur tot dies, vel annos de iunctis penitentia non *o* intelligitur de annis, vel diebus Purgatorii, sed de satisfactionibus à Confessario impositis in hac vita.

21. Multo *x* major est satisfactio unius diei in hac vita quam plurium annorum in alia.

22. Fallunt *q* qui asserunt neminem esse in Purgatorio ultra viginti annos, quia ex nonnullis revelationibus, quæ in vitis sanctorum habentur constat aliquos damnatos fuisse usque ad finem mundi. Propterea à Sum. Pont. conceduntur indulgentia in magno numero, & Bonifacius Papa dixit, Indulgentiæ Ecclesiæ Lateranensis numerari non possunt nisi à solo Deo, & ego omnes illas confirmo.

SECTIO III.

An anima in Purgatorio existens cum ei conceditur indulgentia plenaria statim exeat?

1. Cum quis pro anima existenti in Purgatorio plenariam indulgentiam lucratur, statim *o* exiit, sed cum hoc apud nos sit valde incertum oportet quam plures lucrari.

2. His qui in hac vita in lucrandis indulgentiis, & animabus Purgatorii juvando negligentes fuisse valde *o* probabile est, à Deo suffragia non applicari in penam negligentia eorum, ut viventes fiant diligentiores.

3. Cum in concessione non exigitur Confessio, sine illa indulgentiæ *o* possunt lucrari, secus verò cum exigitur.

4. Cum in concessione dicitur, De quibus corde contritionem, &c. non est necessarium quod immediatè præcesserit Confessio, & probabilis *o* non sufficere solum contritionem. An verò pœna peccatorum oblatorum remittatur, aliqui negant, mihi autem videtur durum.

5. Multi per nutus, vel per scripta confitentes indulgentias lucrari *o* possunt.

6. An verò in illis verbis, Et de penis illis impositis, comprehendantur alia pœnæ non impositæ à confessario alii *o* juncti, alii probabilis *f* negant.

7. Quando habetur in concessione, quod indulgentiam concedat Confessor idoneus, intelligitur de sacramentali Confessione, per eum, qui possit perficere Sacramentum. Si autem dicat quod alicui possit concedi in articulo mortis, poterit *g* etiam non Sacerdos.

8. Quando Confessio exigitur, debet *h* esse sacramentalis, & sufficit per nutus.

9. Cum dicitur quod possit confisorem eligere, qui ei concedat indulgentias, si iudicium amisit, qui libet sacerdos poterit, & in huius defectu clericus prima tonsuræ, & hoc deficiente etiam secularis.

10. Cum dicitur, quod parti satisfaciatur, & non potest, ei potest indulgentia concedi.

- 11. Cum dicitur, quod concedatur in vero mortis articulo, in præsumpto non potest.
- 12. Cum dicitur, quod absolvatur à culpa & poena, non debet intelligi, quod culpa per indulgentiam remittatur, sed quod possit sacramentaliter à reservatis absolvi.
- 13. Religiosi sacramentaliter absolventes à culpa & poena eincidunt in excommunicationem ipso facto, & est Papæ reservata.
- 14. Cum dicitur in Iubileo quod confiteatur in hebdomada, & communitur in Dominica sufficit in ipsa Dominica confiteri, quæ debet esse sequens.
- QVÆ PARS SIT indulgentias lucrari.**
- 15. Baptizati, & usum rationis habentes possunt indulgentias lucrari.
- 16. Qui indulgentias lucrantur debent esse subditi illas concedentis, sed sufficit, quod in hoc solum sint subditi, & ideo religiosi possunt lucrari indulgentias concessas ab Episcopo in cujus diocesi morantur.
- 17. Prælati possunt lucrari indulgentias à se concessas secundum probabiliorem sententiam, & possunt secum dispensare in faciendis diligentiis illas commutando.
- 18. Ad Bullam lumendam non est opus esse in gratia, secus vero ad subilucrandas indulgentias.
- 19. Non desunt, qui dicant indulgentias in peccato lucratas licet tunc non profint, reviviscere per penitentiam. Probabilior tamen est contraria sententia.
- 20. Cum opus ex se bonum ratione alicujus circumstantiæ est peccatum veniale non ideo impedit lucrum indulgentiarum, licet aliqui sentiant contrarium.
- 21. Qui facit in peccato aliquid opus bonum ut postea cum sit in gratia indulgentiam consequatur, illam consequitur secundum probabiliorem sententiam, licet tutior sit contraria.
- 22. Licet qui est in peccato consequi indulgentiam non possit, & potest tamen alios favores, vel commutationem votorum, &c. His tamen non comparatur sine confessione si sub ea conditione ut mos est, concedantur. Sufficit tamen ad consecutionem illorum confessio informis.
- 23. Ad indulgentiæ consecutionem necessaria est intentio actualis, vel virtualis, & post opus factum sufficit ratificatio secundum probabilem opinionem, tutius tamen est iterum opus facere.

Comm. DD.
Villal. ubi sup.
Elem. de relig. de privileg.
Navar. de or. Min. c. 95.
Comm. DD.
D. Tho. Add. q. 27. art. 2.
Suar. to. 4. disp. 51. sec. 1. nu. 24.
Idem ubi supra. disp. 25. num. 11.
Idem ubi supra. disp. 25.
Idem ubi sup. disp. 51. sec. 6.
Villal. ubi supra.
Suar. to. 4. disp. 51. sec. 1. nu. 16.

AN SIT NECESSARIUM nihil ex petitis diligentis pretermittere.

- 1. Totum, quod indulgentiam concedens petit, est adimplendum, & licet ob impotentiam, vel ignorantiam omitatur lucrum cessat.
- 2. Cum Ecclesia destruitur, & postea ædificatur durante adhuc in nova indulgentia, quæ erant in veteri, secus vero si alio transferatur.
- 3. Preces debent e fieri in Ecclesia assignata, & per grana ad id deputata, & non per alia.
- AN QVIS POSSIT alii indulgentias lucrari.**
- 4. Non potest unus pro alio indulgentias lucrari nisi ex specialis concessione.
- 5. Elemosynæ, & alia quæ fieri possunt per interpositam personam sufficit, & quod ratificetur ab eo, in cujus nomine facta sunt.
- 6. In casu in quo quis potest alteri indulgentias lucrari qui opus facit debet esse in gratia; pie tamen asseri potest contrarium.
- 7. Cum causa concessionis indulgentiarum est proportionata, omnes qui petitis diligentis exequantur, æquale lucrum habent. Cum autem causa non est proportionata qui plus facit, plus lucratur.
- 8. Cum indulgentia conceditur his qui adjuvant ad fabricam Ecclesiæ, plus dare debent divites, quam pauperes.
- 9. Religiosi habitantes Ecclesiam vel ad ejus fabricam adjuvantes cum his rebus quæ ad proprium usum habent, lucrantur indulgentias concessas visitantibus tales Ecclesias vel ad earum fabricam adjuvantibus.
- 10. Cum indulgentia absque limitatione conceditur potest lucrari toties quoties facta indulgentia fuerint.
- 11. Eodem numero opere possunt lucrari multæ, ac diversæ indulgentiæ.
- 12. Cum indulgentiæ conceduntur diversis granis, ut illas lucratur qui verbi gratia recitaverit Ave Maria, non sufficit semel recitare, sed toties recitanda est Ave Maria quot fuerint grana.
- 13. Non est determinata verborum forma ad concedendas indulgentias. Hæc autem est in usu Authoritate Sedis Apostolicæ concedo tibi penariam remissionem omnium peccatorum tuorum.
- 14. Indulgentias lucrari est opus per meritum, & Deo valde gratum.

Comm. DD.
Suar. to. 4. disp. 51. sec. 1. n. 9.
Comm. DD.
Henr. 1. 7. de indulg. c. 8.
Suar. to. 4. disp. 51. sec. 1. n. 9.
Villal. ubi sup. disp. 51.
Idem ubi sup.
Comm. DD.
Villal. ubi sup. disp. 51.
Comm. DD.
Villal. ubi sup.
P. Azor. l. p. l. 10. c. 4.
Comm. DD.
Vide Henr. 1. 7. de indulg. c. 9. n. 4.

gratum, & eas applicare animabus Purgatorii opus miseriacordiae, & charitatis.

15. Religiosi, vel seculares clerici indulgentias incertas, & indiscretas praedicantes peccant *q* mortaliter, & gravibus poenis puniri debent, si hoc faciant ad lucrum temporale.

16. Cum indulgentiae sunt certae, licet non possint in foro exteriori probari, non est peccatum mortale illas praedicare.

17. Cum indulgentiae ad limitatum tempus conceduntur, tempore finito finiuntur, si sunt perpetuae durant donec revocentur. Sed vide regulas Cancellariae in Villalobos *7*, 26.

18. Indulgentiae non expirant morte concedentis, sed possunt omnes suspendi ab habente auctoritatem.

19. Revocatio, vel suspensio indulgentiarum non tollit eorum Deo illarum valorem donec revocatio sufficienter promulgetur, non tamen est necessarium, quod de illa singulis in particulari constet.

20. Finitur indulgentia cum destruitur locus, vel moritur persona, cui erat concessa.

g Clem. religiosi de privill. *r* Comm. DD.

f Vill. ubi sup. dist. 18 *r* Comm. DD.

u Vill. ubi supra.

x Cordo lib. 1, q. 36

SECTIO IV.

DE MODO LUCRANDI iubileum.

1. **A**dlucranda Jubilia *n*ecessarium est omnia, quae facienda in jungit, implere.

2. Qui illud prima hebdomada lucratus fuit *b* potest etiam secunda, licet alii sentiant contrarium.

3. Omnes diligenter adimplenda sunt in una hebdomada, & sequenti Dominica immediate communicandum. Sunt tamen qui asserant ad feriam secundam differri posse communionem.

4. Cum jejunia in junguntur edia possunt lactinia extra Quadragesimam, & in illa quando adest consuetudo, vel Bulla.

5. Qui lucratus est Jubileum non potest praeveneri, nec differre, nec commutare jejunia, nisi interfit Confessoris a-

a Comm. DD.

b Henric. de indulg. c. 11.

u Idem ubi sup.

d Plus V.

e Greg. 15, vide Henric. ubi sup. n. 4.

f Henric. ubi sup. c. 1, final.

thoritas, & hoc intra praefixum terminum. Sunt tamen, qui asserunt heri posse in ultima die.

6. Si cadat jubileum intra hebdomadam sive quatuor temporum utriusque obligationi satisfiat.

7. Cum preces fundendae in junguntur, si quis nequeat in Ecclesiam intrare, & sufficit illam de foris visitare.

8. Sufficit ex eodem loco quinque altaria visitare, quod si unum sit tantum quinquies ipsum visitandum, sed non opus *h* est interesse processionibus.

9. Quod attinet ad elemosynam plus debet dare dives, quam pauper, & probabile est lucrari jubilaum licet modica sit elemosyna.

10. Per jubilia potest eligi Confessor idoneus, & sufficit quod ab aliquo Ordinario sit approbatus, ut possit eligi quacumque die, licet contrarium sit probabilius.

11. Qui tempore jubilei non habet conscientiam peccati mortalis non tenetur confiteri, sed tutius est Confessione se preparare, quia sunt qui asserant contrarium.

12. Qui in hebdomada principio confessus absolutus fuit reservatis, vel vota fuerint illi commutata, si postea jubileum non lucratur, non ideo reincident.

13. Peccata reservata oblita amittunt reservationem, si tamen aliquod per verecundiam fuit commissum, omnia ut antea manent reservata.

14. Qui non potuit in una hebdomada Confessionem finire, potest a censura absolvi, & postea Confessione finem imponere, & absolvi a peccatis.

15. Ut quis jubileum lucratur & sufficit, quod diligentiam ultimam faciat in statu gratiae, etiam si alias fecerit in peccato mortali.

16. Qui est extra patriam, & ibi audit publicationem jubilei, potest ibi lucrari, vel expectare ut in sua patria publicetur.

17. Qui noluit consequi jubileum, & die ultima mutat propositum, potest confiteri, & die Dominica communicare a reservatis absolutus, dummodo jejunia a Confessario commutentur.

18. Si quis omnibus adhibitis diligentibus in secunda Dominica imprudenter aliquid deglutiit ob quod non possit communicare commutetur Communio in aliud opus pium.

19. Qui semel lucratus fuit jubileum non potest illud alibi iterum lucrari. Si tamen ob ignorantiam invincibilem illud publicatum esse nescivit transacto termino potest intra duas heb-

f Idem, ubi sup. n. 10, n. 7.

g Idem l. 7, c. 10, n. 3.

h Navar. do orat.

i Miscel. 96 c. 4, quod praecipitur

14, q. 2, Henric. ubi sup. n. 7.

l Idem c. 16, n. 2.

m Idem ubi sup.

n Idem ubi sup. c. 18 nam. 4.

o Comm. DD.

p Henric. ubi sup. c. 11, n. 5.

q Idem ubi sup. c. 15.

r Comm. DD.

s Dian. p. 1, tr. ref. 14.

t Idem p. 1, tr. ref. 14.

u Suarez.

v apud Dian. ubi sup. ref. 17.

w he-

heliomadadas à die notitiæ illud lucrari.

20. Qui in patria negligit & poterit alibi lucrari jubileum;

21. Sufficit quæcumque vel minima oratio etiam si sit aliàs debita, & idem de reliquis diligentis, etiam si debeantur ex voto, vel pœnitentiâ.

22. Si quis postquam hic visitavit Ecclesiâ, alio proficiatur, & ibi faciat alia requisita, lucratur & jubileum, quia hoc non dependet à loco.

23. Si Episcopus plures, quam Papa petit, designarit Ecclesiâs visitandas, & sufficeret à Papa præscriptas visitare, quia Episcopus non potest Papæ privilegia onerare, bene tamen sublevare.

24. Si herus famulo commisit, ut elemosynam daret, ille autem vel dilulit post tempus, vel non dedit, jubileum nihilominus lucratur, & licet ali contrarium sentiant, sed minus probabiliter.

25. Quando dicitur in forma jubilei, Verè pœnitentibus & confessis & sufficit præterita Quadragesima confessum fuisse, & habere propositum consistendi in futuro.

26. Excommunicato, & cathemeno, si sint in gratia valere indulgentias & sunt qui asserant.

27. Cum duo Papæ concedunt pro aliquo opere 20. dies indulgentiarum, qui illud facit 40. lucratur.

28. Reservatum crimen patrans in spe jubilei, virtute jubilei potest absolvi.

29. Quando duobus diebus immediatis concurrunt duo jubileâ sufficit & semel confiteri & communionem recipere.

30. Qui tempore à Bulla vel à jubileo præscripto cepit confiteri, nec potuit perficere confessionem intra illud, potest elapso termino absolvi, quia cepit tempore idoneo.

31. Cum in jubileo datur omnibus facultas eligendi quemlibet Confessorem ab Ordinario approbatum & possunt omnes religiosi tam feminarum, quam viri sine licentia suorum Prælatorum eligere quem voluerint extra suum Ordinem ab Ordinario approbatum, vel à suo Prælato intra Ordinem.

32. Tempore jubilei potest quis ab uno Confessore petere votorum commutationem, & alteri confiteri.

33. Cum quis lucratus est jubileum sine confessione, quia nullum mortale peccatum in ejus memoriam venit, sed termino jubilei transiit & recordatur peccata reservata ante à se commissâ, non tollitur reservatio secundum probabiliorum opinionem.

34. Qui tempore jubilei omisit in Confessione peccatum refera

¶ Diana ubi sup.
¶ Idem ib.

¶ Suarez apud Dian. p. 5. tr. 12. ref. 33. & ff. Layman apud Dian. ubi sup. ref. 54. & Dian. ubi sup. ref. 56.

¶ Suarez ap. Dian. p. 1. tr. 11. ref. 205. & ibid. & Sa. verb. indulg.

¶ Car. Bel. lar. de indulg. g Comm. DD.

¶ Comm. DD.

¶ Comm. DD.

¶ Suarez apud Dianam p. 3. tr. 4. ref. 150.

reservatum ne revelaret complice in potest elapso jubileo à quo eumque Sacerdote absolvi.

35. Qui ex consilio Confessoris distulit Confessionem post tempus Jubilei, & incidit in reservata elapso tempore poterit ab eis absolvi, ut lucratur jubileum.

36. Confessarius pœnitentis, qui consecutus est jubileum etiam elapso tempore, potest voca illius & alia opera commutare, non verò à reservatis absolvere.

37. Indulgentia potest conferri extra Confessionem, & alienato à mentis judicio.

38. Cum transfertur sancti alicujus solemnitas, & jubileum transfertur, quia ad cultum illius Confessum est à Pontifice, & ut concurreret populus illud lucratur.

39. Cum dicitur quod sit contritus, & confessus & sufficit annuam Confessionem fecisse, & tunc actum contritionis elicere.

¶ Comm. DD.

¶ Diana p. 5. tr. 13. ref. 17.

¶ Sanch? apud Dianam p. 1. tr. 16. ref. 40. ¶ Comm. DD. ¶ Vide Villal. ubi sup.

DISPUTATIO V.

SECTIO I.

RESOLUTIONES VARIE.

INFAMIA.

Quid sit Infamia & quotuplex.

1. Infamia est duplex & alia facti, alia juris. Facti est, quæ nascitur ex delicto gravi & notorio. Juris quæ à jure datur, ut criminis pœna. Utræque inducit irregularitatem.

2. Ut infamia facti sit legalis, non sufficit quod notorium sit delictum, sed opus est ut à lege sit inuncta talis infamia, & per sententiam declaratur; secus enim non est legale, & canonicum impedimentum.

3. Non sufficit & ad incurrendâ hanc infamiâ rumor sparsus

¶ Comm. DD.

¶ Comm. DD.

¶ Sa hoc apud verb.

apud aliquos, nec confessio rei ante condemnationem, nec condemnatio litigantis per Procuratorem:

*d Sa ubi
sup.*

4. Tollitur *d* per factum contrarium, repellit autem dum durat *a* dignitate, *a* iudicando. (non autem ab arbitrando) procurando, testificando in causa criminali, accusando, postulando & ab Ordinis, aut beneficii susceptione.

*a Sa hoc
Verb. n. 1.*

5. Infamia juris fit *e* sententia diffinitiva super crimine publico, vel aliquibus privatis ut furto, usura, sacrilegio, incestu homicidio, perjurio, adulterio, veneficio, & aliquando ipso facto, ut si quis in adulterio deprehendatur, aut duas habeat uxores, aut sponsas. Quidam tamen ajunt semper requiri sententiam. Tollitur autem per Principem, qui non habet superiorem.

*f Comm.
DD.
g Comm.
DD.*

6. Infamia juris impedit dignitatis executionem, & executionem.

7 Infamia ob crimen lese majestatis comprehendit filios & nepotes, sed quæ est ex delicto proprio vel parentum Baptismo tollitur.

*b Navar.
c. 16, n. 46*

8. Infamatus familiariter conversans cum infamatore *b* videtur ei remittere injuriam, sed non obligationem restituendi famam.

INFAMARE.

*a Sa hoc
verb.*

9. Infamare se notabiliter, & falso *a* ajunt multi peccatum esse mortale cum obligatione restituendi, ali utrumque negant.

*b Vide
Val. to. 7.
disp. 19.
c. 2.
c. 2.
Vide Sa
hoc verb.*

10. Si quis se ipsum etiam verum dicendo infamat cum scandalo, & damno aliorum, *b* peccat mortaliter cum onere restituendi.

*d Comm.
DD.*

11. Qui metu tormentorum falso sibi crimen imponit nec peccat *e* damnandus, nec obligandus ad restitutionem nec sibi nec alteri, qui ob id læditur.

*e Comm.
DD.*

12. Cum crimen *a* te factum alteri imponitur *d*, potes te etiam cum vitæ discrimine prodere, vel tacere. Quod si tibi crimen imponitur, quod alter fecit potes meritorie tacere.

*f Vide Tol.
lib. 1, c. 38*

13. Si quis se ipsum infamat pro suo, vel aliorum bono nullo modo est crimen.

14. Prelatus, & qui ex officio bonum aliorum procurat *f* tenetur famam suam tueri. Sicut dicendum de privata persona nisi infamia sit de crimine hæresis, vel alio valde gravi, vel de re turpissima.

15. Si per infamiam alicujus respublica læditur, non potest is infamiam remittere, si tamen remittat tenetur infamator restituere ex justitia.

INFANS.

1. Dicitur *a* usque ad septennium inclusive.

*d Vide
gloss. c. 4.
de temp.
ordin. l. 6.*

INFIDELIS.

1. Infidelibus vendere ea quæ præcipue deserviunt ad idolorum cultum, vel tradere eis libros sacros ad comburendum etiam ob mortis timorem peccatum *a* mortale est.

*a Aug.
epist. 164;
b Sa hoc
verb.*

2. Cum infidelibus possunt *b* conversari firmi in fide, possunt retinere bona iuste possessa.

*c Ek Paul.
III. Cuius
pientes
Iudæos.*

3. Infideles sunt cives *e* illius loci, in quo baptizantur, & possunt retinere bona iuste possessa.

*d Comm.
DD.*

4. Infidelis dicitur, *d* qui post fidem sufficienter illi propositam non vult credere & peccat infidelitatis peccato. Infidelis negativè dicitur, qui non credit, quia fides non est ei sufficienter notificata, & ob hoc non damnabitur, sed ob alia peccata.

*e Navar.
c. 11, n. 18;
f Vide Vil-
lalob. &
Machad.
in somni:
qui citant
D. Tho. 2.
q. 10.
art. 4.*

5. Peccat *e* mortaliter, qui deliberatè credit quemcumque infidelem; qui benè mortaliter vixit posse in sua secula salvati. Potest autem fide implicitè secundum graves DD, si exphicite habeat ignorantiam invincibilem, & in sua secula nihil credat, nec operetur luminis rationis contrarium.

INFIRMVS.

1. Comedens *a* aliquid ex quo timet notabile damnum in salute, peccat mortaliter, nec non qui tenuit remedia committens se providentiæ divinae.

*d Navar.
c. 15, n. 17;*

2. Qui non timet notabile damnum ob bonum animæ, & majorem mortificationem, meritorie potest *b* medicinam renuere, & præcipue qui proximo est martyrio.

*e Idem c.
11, n. 47;*

3. Qui ob magnam difficultatem edendi cibum respuit, vel pharmacum, non peccat *e*, quia magna difficultas impossibilitas reputatur.

*f Sa hoc
verb.*

4. Non tenetur *d* eger migrare in salubriorem locum, nec valde pretiosa medicamenta emere, nec mulier medicis pudenda detegere etiam si ad sanitatem videatur necessarium.

*g Idem c.
16 idem;
h Idem c.
17;*

INGRATITUDO.

a Sâ hoc verb.

1. Ingratitudo ex contemptu magni beneficii est peccatum mortale, quod pauci reputant.

INIURIA.

a Sâ hoc verb.

1. Aliqua persona non possunt remittere satisfactionem iniuriae veluti uxor, filius familiae, religiosus, & servus.

b Navar. c. 17, num. 1. e idem, e. 18, num. 1.

2. Qui alicui dicit leve convitium sciens ipsum vel alium magnam perturbationem passurum, peccat a mortaliter.

d Comm. DD.

3. Illa & sola iniuria est peccatum mortale, quae dicitur animo notabiliter nocendi etiam si non nocet; vel quae notabiliter nocet, etiam si dicitur sine animo nocendi, dummodo advertat quis damnum, vel debeatur advertere.

e Comm. DD.

4. Peccat, qui propria auctoritate iniurias ulciscitur, etiam si per iudices nequeat.

f Comm. DD.

5. In iuriam actio nudo pacto tollitur ipso jure. 6. Objicere alicui in facie crimen ad correctionem non est peccatum, si verò fiat extra vel ex vindicta est peccatum, & frequenter mortale.

g Navar. c. 16, n. 12.

7. Qui animo infamandi alicui in faciem objicit aliquod crimen duplex peccatum committit, aliud contumeliae, aliud detractionis.

INOBIEDIENCIA.

a Comm. DD.

1. Inobediencia est vitium inclinans ad non obediendum eo ipso, quod iubetur.

b Comm. DD.

2. Prout est vitium generale comprehendit omnes actus vitiorum quibus non fit, quod iubetur sive faciendo, sive omitendo.

c Comm. DD.

3. Qui id quod veniale est principaliter omitit, quia iubetur, peccat a mortaliter.

d Navar. c. 23, num. 38.

4. Qui probabiliter credit superiorem iussisse, quod si sciret non iuberet, non peccat a non parendo.

5. Qui deliberatè omittit, quod superiorem scit iussisse animo obligandi ad mortale, peccat mortaliter.

DISP.

DISPUTATIO IV.

RESOLUTIONES VARIAE.

INQUISITIO.

Inquisitio quotuplex sit.

1. Inquisitio alia generalis, quando generaliter inquiritur a leges observentur; Alia specialis, an talis persona tale delictum commiserit: Alia mixta, cum inquiratur an talis Praelatus observet statuta.

a Vide Villalob. to. 2, r. 14, dif. 6.

2. Ut procedatur generali inquisitione, non est necessarium, quod infamia praecesserit, nec tunc peccata secreta asserenda, & cum probari nequeant, non sunt detegenda, erit enim contra iustitiam, nisi ad correctionem, vel ad vitandum grave damnum.

b Comm. DD. vide e. perniciosam de off. ordin.

3. Quamvis delictum a duobus testibus possit probari non est revelandum ad punitionem.

c. quando de accus. d Comm. DD.

4. Quando delictum dicitur a superiori secreto non dicitur ut iudici.

AN QUANDO delictum est publicum possit iudex inquirere, qui illud fecerit?

5. Cum invenitur homo occisus, & homicida ignoratur, potest generaliter inquiri, non verò de aliqua speciali persona, nec inquiritur de secreto, sed de publico.

d Comm. DD.

6. Testes in hoc casu inquisiti non tenentur revelare nec licite possunt homicidam, nisi infamia praecesserit.

f Eccl. de iust. lib. 1, c. 29, dab. 14, n. 137.

7. Non tenetur g iudex instruere testes ne iniuste reveleat delinquentem. Si autem iniuste, vel injuriose reveletur ab aliquo potest contra eum procedere.

g Comm. DD. b Comm. DD.

8. Ut in hoc inquisitionis genere b procedatur, delictum debet esse certum.

AN AD INQUIRENDUM de aliqua speciali persona necessaria sit infamia?

9. Ad inquirendum de speciali persona, opus est ut praecedat infamia, & si est Praelatus, debet esse damnosa, quae saepe ad iudicis aures pervenerit.

i. e. inquisitionis. parat erroris de acc.

Bb 2

16. Cum aut

10. Cum agitur de conferendo officio, vel beneficio l potest fieri secreta inquisitio etiam si non precedat infamia.

m C. in-
quisitio-
nis.

11. Ut dicatur esse infamia non sufficit, *m* quo *d* sunt duo, vel tres qui crimen jurent, sed necessarium est ut rumor sit sparsus, hæc necessitas non est de jure positivo, sed juri naturali conformis.

n Navar.
rob de ju-
dic. n. 91.
o Vide
Lef. ubi
supr. dub.
15.

12. Cum facienda est inquisitio ratione infamiae, prius de infamia informatio facienda, *n* nec credendum iudici ordinario.

p Vilco c.
excommu-
nicatus pa-
rag. addi-
scimus.
q Vide
alias ex-
ceptiones
in Villal-
er. 74. dif.
8. tom. 3.
r Vide
l potest
parag. de
navit.

13. In aliquibus casibus potest *e* sine infamia ad inquisitionem procedi, & primo quando agitur de impediendo malo futuro, vel de tollenda peccati occasione.

s Comm.
DD.
t Comm.
DD.
u c. cum
oportet
de accus.
xc. l. de
confessis
y Vill. tr.
14. dif. 10.

14. Ad inquirendum de hæresi sufficit *p* vehementis suspicio, quæ habetur de eo, qui à communi conversatione fidelium vita, & moribus distidere cognoscitur. Idem dic de crimine læsæ majestatis humane.

15. Quando heres invenitur *g* occisus, inquisitio potest fieri de famulis, nec non de navit, quando navis submergitur, & contra illum, contra quem populus vel communitas suspicantur.

16. Non debet *r* iudex processum motu proprio incipere, nisi ab alio id postulerit.

17. Non debent *s* iudices faciles esse in admittendis denuntiationibus, nec episcopus sine nomine fidem facere.

18. Infamia quæ oritur post detentionem rei in carcere non sufficit ad inquirendum contra eum.

AN POSSIT IUDEX CONVICTUM DE UNO DELICTO INTERROGARE DE ALIIS, VEL DE SOCIIS.

19. Non potest *n* iudex convictum de uno delicto interrogare de aliis de quibus non est infamatus, nisi quando unum est sufficiens indicium, vel infamia alterius, vel de uno non potest convinci, nisi convincatur de alio.

20. Cum loci delinquentis non sunt infamati non *x* potest de illis inquiri.

21. Cum constat complices fuisse, potest de illis fieri inquisitio generalis, *y* non tamen tenetur reus illos detegere nisi fuerint infamati, vel parati aliud crimen in damnum tertii committere.

22. Tenetur iudex reis exponere casus, *z* in quibus obligati sunt ad complices detegendos, vel dare eis tempus ad consulendos viros doctos.

23. Cum reus est servus, potest interrogari de sociis, *a* & idem dic de gravissimis delictis ut furto famoso, hæresi, maleficio, falsificatione monete, & similibus. In his etiam non in-
terro-

z Eman.
tom. 1. q. 99.
reg. q. 19.
a Anton.
Gom. ro.
3. var. c. 10.
num. 17.

terrogatus reus tenetur complices revelare, ad id debet Confessarius moneri, & si nolit non potest eum absolvere.

24. Prædicta doctrina debet intelligi, cum reus scit complices paratos esse ad nova crimina in damnum reipublice.

DISPUT. VII. SECT. I. RESOLUTIONES VARIE. INQUISITORES.

Inquisitorum potestas quæ, & quantæ.

1. Inquisitorum potestas licet delegata habet *a* multa privilegia, ut ordinaria; unde ajunt multi posse delegare causas hæresis, & an eorum delegatus possit subdelegare dubium est inter DD.

a Vide
Dian p. 4.
tr. 8. sect. 1.

2. Non est *b* cumulativa, sed privativa, unde jam Episcopi saltem in Hispaniæ regnis non possunt de hæresi cognoscere, nec fidei edicta proponere.

b Molina.
apud Dian.
nam ref. 1.
ubi supra.

3. Eorum jurisdictione se extendit *c* non solum ad ea, quæ eis competunt de jure communi, sed etiam ad ea, quæ consuetudine sunt recepta, etiam tota Ecclesiastica.

c Diana
ubi supra.
ref. 15.

4. Habent *d* familiam armatam, & suis Consultoribus, & Advocatis possunt hanc facultatem concedere.

d Comm.
DD.

5. Si sint regulares non possunt *e* à superioribus suis ea potestati puniri, quæ sui officii executionem impediunt.

e Comm.
DD.

6. Si Inquisitor recusat iudex, quia suspectus debet recurrere ad supremum.

f Comm.
DD.

7. Quando Inquisitor est Theologus, non tenetur *g* qualificatores consulere, & consultores non habent iustitragia decisiva, sed consultiva.

g Dian. ubi
sup. ref.
38. tr. 7.

8. Non possunt *h* legere libros hæreticorum, nec dare licentiam ad legendum, quia hoc spectat ad Generalem.

h Sanchez
apud Dian.
ubi sup. tr.

9. Possunt *i* cogere per censuras clericum, & populum ut convenient ad audiendum edictum fidei, sicut & iudicem laicum, ut exequatur sententiam ab ipsis laram & procedere contra eum, si nolit, ut contra hæreticorum fautorem.

i Idem
Dian. ref.
47.

10. Quæcumque laicorum statuta officium Inquisitorum impediunt, *l* sunt ipso jure nulla, possuntque illos per censuras cogere, ut illa revocent.

l Idem
ref. 104.

¶ Clem
ibidem
ref. 20.

¶ Coram
DD.

¶ Dian. ubi
sup. ref. 2
¶ Clem. 2.
¶ de hzret.

¶ Comm.
DD.

¶ apud Dia.
ubi supra
ref. 21.

¶ Zanag.
apud Dia.
ubi supra.
¶ Suar. ubi
sup. apud
Dian.

¶ Comm.
DD.

11. Rei licet possint appellare a sententia interlocutoria, non tamen a definitiva, nec per modum querelæ, nec supplicacionis ad alium Superiorem recurrere.

12. Inquisitores si habeant dignitatem, vel præbendam in aliqua Ecclesia, habentur pro præsentibus etiam quoad distribuciones quotidianas.

13. Licet secundum præxim non eligantur, nisi habentes 40. annos, sed non est necessarium.

14. Prohibentur in Hispania regni esculenta, & poculenta recipere. Quod si prætextu sui officii pecuniam extorqueant, excommunicantur.

15. Jurisdictio illorum non expirat morte concedentis, nec delegata ab eis per mortem ipsorum.

16. Non possunt Episcopum capere etiam si solum sit ritualis, vel electus, & non confirmatus, nisi de fuga suspectus, & mohatur aliquid in fidei detrimentum.

IN QUEM habeant jurisdictionem.

17. In Generales Ordinum non habent hoc privilegium, nihilominus tamen non debent contra eos procedere nisi ad iungito supremo Inquisitore.

18. Non possunt procedere contra Nuntios, vel Officiales Apostolicos, nec unus Inquisitor contra alios.

19. Non baptizatus non potest ab eis puniri, sed qui natus est, & educatus inter fideles præsumitur baptizatus; qui vero ante annos discretionis æ captus est ab infidelibus non est puniendus.

De quibus possint cognoscere.

¶ Vide
Dian. ubi
sup. ref. 70

¶ Idem
ibidem.

¶ Ex Bulla
Six. V.

20. Possunt cognoscere non solum de heresi, sed de his, quæ sapient heresim, de verbis scandalosis, & plarum aurium offensivis, & temerariis; verba tamen dubia in sensum catholicum sunt interpretanda, nisi persona sit suspecta de heresi.

21. Possunt punire disputationes cum hæreticis in casibus a jure prohibitis, & eos qui ad illorum conventicula confluant, & eos qui in sortilegis miscent materiam sacramentorum, verba sacramentalia, & reliquias sanctorum.

22. Cognoscunt etiam de sortilegiis, et si non sapient heresim, & de his qui ope Dæmonum iurta detegunt, & de his qui sciunt schedulas continentes sententiã excommunicacionis, nec non de his, qui ad communicandum querunt plures, aut majores hostias,

23. Non

23. Non possunt punire Confessarios frangentes sigillum Confessionis, nisi simul habeant errorem in intellectu.

24. Ad inquisitores spectat etiam in examen adducere revelationes muliercularum, & invigilare ne imagines beatificatorum cum sanctitatis signis in publico exponantur. Item Ægyptianas punire, quæ per manuum signa bonam fortunam divinant.

25. Qui in scis Inquisitoribus qualemcumque consilium etiam justum dederit reis in carcere Inquisitionis detentis, est puniendus.

26. Licet non sint judices competentes reconciliatorum, qui vulgo sambenitati dicuntur, si tamen hi inter se rixentur, dum sunt in carceribus, vel propter habitum poenitentis unus alteri convitia dixerit, possunt illos punire.

DE MODO PROCEDENDI.

27. Possunt non solum verbaliter, sed realiter citare, & capere eum in alieno territorio etiam Ecclesiasticorum sine eorum licentia. Ut tamen possit capi, debent esse indicia ad torturam sufficientia.

28. Possunt de levi suspicione formari inquisitiones, & interrogare eum si sit homo vilis, improbus, & abjectus, scelus si sit nobilis, honestus vel religiosus. Dicitur autem levis suspicio comparative ad vehementem, debet enim esse notabilis arbitrio judicis.

29. Si denuntiatio fiat per chartam sine nomine etiam si testes nominet, non debet reus ex villius examinari, quia est suspecta.

30. Si post sententiam absolutivam superveniant nova indicia, hæc sunt cum prioribus conjungenda, & secundum utraque de novo examinanda. Et si post impostam poenam arbitrariam superveniat plena probatio, debet reus poenã ordinariã puniri. Quod si arbitraria jam impleta fuerat, hoc de secunda poena detrahat, nisi sit capitalis, quæ non potest minui.

31. In causis fidei possunt procedere simpliciter, & de plano sine strepitu iudicii professer sententiam, servatis tamen his quæ ad acquiratorem spectant.

32. Non tenentur reo manifestare indicia, nec sempiternam probationem, ex qua jus habeant legitime interrogandi, quamvis ad hoc teneatur in aliis criminibus exceptis læsæ majestatis.

33. Non possunt reo promittere impunitatẽ, si verũ fateatur & Rpromittat, non debet adimplere præferim si sit relapsus.

B b 4

¶ Idem
ibidem.
ref. 57.
¶ Urban.
VIII.

¶ Dian. p.
4. tit. 7. ref.
19.

¶ Idem la.
sum. verb.
Inquisito-
res n. 100.

¶ Dian. in
com. hoc
verb. n. 17

¶ Idem ubi
supr. n. 18.

¶ Comm.
DD.

¶ Castro-
pal. apud
Dian. ubi
supra n.
19.

¶ Diana
in comp.
ubi supra
num. 34.

¶ Idem
ibidem n.
35.

¶ Comm.

34. Ante DD.

34. Antequam reus de heresi faciat iudicialē confessionem, ad sacramentalē non est admittendus, dandus tamen est illi Advocatus, sed non Procurator.

SECTIO II.

De tortura reis infligenda sententiæque ferenda.

1. Est valde necessaria tortura, a qua crimina ad sanctum tribunal spectantia, ut hæresis, & similia sunt valde occulta, & difficilis probationis.

2. Si indicia sint vehementia, reus si *b* potest, debet torqueri ut absolvatur, vel poenâ ordinariâ puniatur.

3. Potest reus *e* appellare à sententiâ torturæ, & debet admitti, nisi appellatio sit frivola vel calumniosa.

4. Antequam torquetur reus, debet *d* dari ei copia indiciorum, & depositionum sine nominibus testium, & ablati circumstantiis, ex quibus possint in eorum devenire notitia.

5. Reo minori 25. annis dandus *e* est Curator, sine quo confessio rei erit nulla, sed non est opus, ut Curator torturæ intersit.

6. Cum reus confessus est delictum, non est *f* torquendus ut complices detegat, nisi sit semiplena probatio, quod socius criminis habeat. In quo casu levius est torquendus, quam in proprio delicto, & in condemnatione addenda est hæc clausula: Quod si quidquid dixerit non præjudicet primæ confessioni; unde sequitur, quod si neget, delictum confessum nihil operetur.

7. Cum pertinaciter reus ad omnia *g* interrogata tacet, potest per torturam torqueri & cum sunt plures complices, ille prius torquendus, qui timidior, & vilior est, ut facilius confiteatur.

8. Possunt ad torturam condemnare *h* etiam personas exceptas ut nobiles, clericos, religiosos; pueri tamen minores 14. annis, & senes non sunt torquendi, sed terrendi; mulieres prægnantes nec torquendæ, nec terrendæ; nobiles & clerici, & religiosi minus torquendi.

9. Probabile est clericum non posse torqueri etiam si sint plurima indicia, nisi sit diffamatus de crimine; sed *i* contrarium est probabilius, maxime si crimen sit hæresis.

10. Quanta debeant esse indicia, ut quis possit torqueri, Inquisitorum arbitrio relinquuntur. Quod si quis sine sufficientibus indicis torqueretur, omnis ejus confessio nullius est momenti ad condemnationem.

11. Sufficit *m* unus testis omni exceptione major ad torturam, si is non remotus, sed de visu deponat. Si autem reus sit bonæ famæ, non sufficit unus etiam si sit omni exceptione major; si autem sit malæ famæ, sufficit unus, licet non sit omni exceptione major.

12. Ex unico indicio remoto etiam per duos testes probato non debet reus torqueri, sed debent *n* ut minimum esse duo, nisi unum esset proximum, & delictum inserens.

13. Quando autem sunt plura, & distinctibus singularibus probantur, sufficiunt *o* ad torturam.

14. Unus socius criminis non facit *p* semiplenam probationem, nisi concurrant alia adminicula: 1. stricta amicitia cum socio. 2. secreta colloquia, 3. mala fama. 4. fuga accusati, alii testes de auditu.

15. In crimine magis, et si dux fugæ testentur de visu, quod aliqua persona bonæ famæ interfuit illarum conventui non *q* est procedendum ad torturam.

16. Licet accusatus sit bonæ famæ, talia adminicula possunt concurrere cum declaratione socii in crimine, ut sufficiant *r* ad torturam.

17. Non sufficit *s* sola fama ad torturam, nisi adjuvetur adminiculis, ut si est persona vilis infamata, & oritur à fide dignis, non à malevolis, & ipsa per testes idoneos probetur.

18. Fuga post accusationem non est sufficiens *t* indicium, si autem fiat ante accusationem post commissum delictum vim habet semiplenæ probationis.

19. Comprehendere reū in mendacio, vel varium in responsionibus, nisi sint alie præsuppositiones non sufficit *u* ad torturam.

20. Non debet *x* reus interrogari in tortura de re vel persona aliqua in particulari, qui id est et ad mendacium inducere, sed in generali monendus est ut veritate fateatur circa objecta.

21. Semel tortus non est iterum torquendus, *y* nisi nova indicia ad torturam sufficientia superveniant.

22. Reus in tortura confessus debet post 40. horas eandem confessionem *z* extra torturam ratificare. Quod si neget, potest iterum torqueri, sed si idem faciat secunda vice non potest iterum torque-

z Anard. apud Dias ubi supra num. 38.

Diana ubi supra num. 39. m Comm. DD.

Diana ubi supra num. 40. m Comm. DD.

Tanner. apud Dianam ubi supra num. 41.

Comm. DD. r Dian. ubi supra num. 42.

Sanehez apud Dias. ubi supra. r Dian. ubi supra num. 43.

Comm. DD. m Comm. DD.

Diana ubi supra num. 44. z Lessius apud Dianam ubi supra.

torqueri, nisi levisima fuerit tortura, vel superveniant no-
va indicia.

23. Inquisitor, qui probabilem opinionem se fecutus reum
ad torturam condemnavit, non debet a suo Visitatore puniri,

DE SENTENTIA ferenda ab Inquisitoribus.

24. Neminem unquam possunt *b* Inquisitores tradere bra-
chio faculari in conspectu supremo Senatu Inquisitionis, quia
id inter gravissima computatur.

25. Non possunt *e* in Hispania aliquem religiosum, nobi-
lem vel insignem personam comprehendere, nisi ex prescri-
pto ejusdem Senatus missis ad eum indicibus, & probatio-
nibus habitis.

26. Secundum praxim Hispania *d* unus Inquisitor potest
procedere independenter ab altero.

27. Non possunt *e* sine Episcopo tortura sententiam ser-
re, nec actu cogere ad abjuramentum; quod si hoc faciant,
tenebit, & reus tenebitur sub pena relapsi. Nec possunt re-
um per sententiam absolvere.

28. Si inter Episcopum, & Inquisitores sit suffragiorum
dissentio, remittenda *f* est in Romana Inquisitione causa ad
Pontificem; in Hispania, ad supremam Inquisitionem.

29. Non possunt *g* permittere laicis, ut unus assistat in
causis fidei, ut fit Venetiis, nisi ex specialia concessione Pa-
pa.

30. Debent *h* sententias proferre non noctu, sed diu, nisi
obstet multitudo negotiorum, & in publico, & in scriptis,
non tamen est necessarium ut sedeat pro tribunali.

31. Actum tradendi reum brachio faculari debent *i* ex-
ercere in die festo propter majorem concursum populi.

32. Propter indicia plene probata potest *l* reus damnari ad
poenas extraordinarias, ad tiremes, ad suffragationem, ad car-
cerem &c. non vero ad ordinarias, nisi probatio delicti clar-
ior sit luce meridiana, vel indicia sint indubitata, ut si quis
ex genere Judaeorum Judaicam faciat caeremoniam.

33. Non possunt *m* ad plenam probationem duas semple-
na uniri, nisi concurrant alia indica.

34. Abjuratio de levi potest *n* fieri publice, & de vehementi
privatim prout Inquisitoribus convenire videbitur. Etas ad
abjurandum in viro necessaria 14 anni, in femina 12.

35. Abjurantes de levi possunt *o* cogi ad abjurandam om-
nem haeresim generaliter.

36. Abjurantes de vehementi *p* recidantur *p* puniendi sunt ut
relapsi

relapsi, secus qui abjurant solum de levi, vel secundam vice
non convincuntur de haeresi, sed tantum quod fuerint fauto-
res haereticorum.

37. Qui abjuravit de vehementi, non admittitur ad audien-
das Confessiones, secus, qui de levi; sed neuter est irregularis,
privatur tamen uterque voce activa, & passiva, & sunt ad
dignitates inhabiles ex decreto Urbani VIII.

SECTIO III.

DE CONFISCATIONE BONORUM, & pena delictorum.

1. Confiscatio bonorum, & descriptio non est *a* facienda, *a* Comm.
DD. nisi quando reus capitur pro haeresi formalis, non vero
pro aliis delictis haeresim sapientibus.

2. Bona confiscata licet sint Ecclesiasticorum ad Fiscum Re-
gium spectant *b* post condemnationem. Sed si Inquisitores a-
liquem injuste desinant condemnare, restituere non tenentur
Fisco, quia jus illius non est nisi post condemnationem.

3. Filiis damnatorum non debentur *c* alimenta, sed Inquisi-
tio illis misericorditer debet illas puellas apud honestas
foeminas collocando, & filios arti alicui mechanicae applican-
do, si tamen filius sit infirmus, vel debilis, praebentur et re-
tenua alimenta ex misericordia.

4. Debita rei ante delictum contra facta solventia *d* sunt a Fis-
co, quod si dubium est, ad illum spectat probatio.

5. Non possunt *e* confiscari majores tamen non solum ex bonis
propriis instituti, sed etiam ex donis a Rege donatis, nec bona
haec commissis subiecta, vel alienare prohibita, nisi id fa-
ctum esset in solum delinquentis favorem. Neque bona ca-
strensia vel quasi castrensia filii, quod idem faciendum de
profecitiis.

6. Cum Inquisitores revocant bona alienata ab haereticis
post delictum, non tenentur *f* pretium emptoribus restituere,
nisi illud extet inter haereticos bona vel in utilitatem illius sit
conversum, quia ab illo tempore non potuit haereticus bona
vendere, quia erant Fisco obligata.

7. Qui contumaces fuerunt, & ter citati non comparuerunt, si post annum compareant, audiuntur & quoad suam personam, non verò quoad bona confiscata.

8. Qui post fidei negationem apud infideles sponte ad fideles redeunt, & dicunt se in corde fidem servasse, abjurare debent de vehementi; si autem corda coacti redeunt, & dicunt se interius servasse fidem, torquendi sunt, si negent, abjurent de vehementi; si fateantur, b. puniendi sunt carcere perpetuo, vel aliis penis extraordinariis.

9. Astrologi judiciarii futura contingentia prædicentes, & si dicant se certo id affirmare, puniri possunt penis canonicis, vel aliis arbitrariis.

10. Binas nuptias contrahentes in Romana Inquisitione tanquam vehementer suspecti torquentur super intentione & negantes post abjuratorem damnantur ad triremes per quinquennium. In Hispania verò ut leviter suspecti non torquentur, sed pœnitentiis salutaribus, vel etiam triremibus puniuntur. Sed antequam capiuntur, debet præcedere plena probatio.

11. Blasphemi hæreticiter m. abjurant solum de levi, sed puniuntur secundum qualitate delicti.

12. Clerici, vel religiosi matrimonium contrahentes n. abjurant de levi, & damnantur ad triremes saltem per quinquennium, nisi sint vehementer suspecti, quia sunt ex provincia infecta hæresi Lutherana. Similiter sunt suspecti, qui contrahunt cum hæretica.

13. Confessarii sollicitatores juxta Romanum stylum sunt vehementer suspecti juxta Hispanum leviter tantum, & consequenter ibi torquentur, hic non. Pœnæ sunt ex constitutione Gregorii XV. privatio ab officio, & beneficio, inhabilitas perpetua ad illa, & suspensio ab executione Ordinis; si verò religiosi sunt, privatio vocis activæ, & passivæ. Interdum adduntur aliæ pœnæ pro qualitate delicti ut damnatio ad triremes, vel carcer perpetuus.

14. Si non Sacerdos Confessiones audiat, si est laicus & vilis, suscitigationem, & ad triremes b. damnatur. Si sit persona honesta, aut religiosa ad triremes mittitur. Si sit talis, quæ non possit miti ad triremes, mittitur in exilium, & si est in aliquo Ordine, ab eo suspenditur toto tempore exilii, sed secundum Bullas traditur brachio seculari, quod non est in usu in Hispania.

15. Idem q. die de non sacerdotibus celebrantibus Missam, etiam si non proferant verba consecrationis, aut illam non per-

g Sánchez
apud Dian.
ubi supra,
n. 77.

h Dian. tr.
7, ref. 3.

Idem ibi
ref. 17.

i Dian. in
comp.
n. 60.

m Idem
ubi sup. n.
61.
n Idem ubi
sup. n.
62.

e Ex consti.
Greg. XV.

p Dian. ubi
sup. n. 64.

g Comm.
DD.

perficiant, modo vestibus Sacerdotalibus illam incipiant.

16. Conculcantes, vel confringentes Crucem, vel imagines sacras sunt de fide suspecti; sed si id fiat extracuriam puniuntur & penis arbitrariis.

17. In excommunicatione obsurdæscentes per annum cessant ab Inquisitoribus puniri possunt, non tamen solent, nisi in excommunicatione pro causa fidei.

18. Hæresiarchus, & dogmatizantibus raro est reconciliatio r. concedenda, quamvis pœnitentiam ostendant, præsertim si tunc id faciant, quando ad brachium saculare traditio imminet.

19. Hæretici absentes convicti, si citati non compareant post 30. dies traduntur r. curiæ seculari, & eorum statua comburitur, si vero non fuerint convicti, & eodem modo citati non compareant per annum declarantur hæretici, & eorum bona confiscantur à die, qua testes deposuerunt in hæresim incidisse.

20. Hæretici defuncti, si tali appaerant post mortem, memoria x. damnatur, statua comburitur, ossa exhumentur, si possunt distinguere, bona confiscantur, & quamvis confiscatio bonorum cesset præscriptione 40. annorum, memoria verò damnatio, & statua combustio nullo tempore præscribitur.

21. Hæretici pœnitentes post publicatos contra eos testes (nam quando ante accusationem pœnitent, mitius cum eis agitur) ad perpetuos carceres damnantur. Si verò pœnitentiâ agat in ipso theatro proximi supplicio, vix & data est eis fides. y. Comm. DD.

22. Post sententiam latam non x. possunt Inquisitores, nisi solus supremus penas mutare. z. Dian. ubi sup. n. 70.

23. Hæretici impenitentes morte x. puniuntur, & idem dicendum est de impenitentibus fictione juris, de illis videlicet qui post plenam probationem delictum negant. Nec non de contentibus dimittente, id est de his, qui fatentur unum errorem, & negant alium, vel convicti sunt de complicibus & eos nolunt detegere, in hoc tamen potest aliquando oblivio admitti.

24. Qui ante pœnitentiam impletam revocat confessionem non reddens causam revocationis censetur negativus, & b. tradendus est curiæ seculari. Excipit quovo revocavit in continentia in præsentia judicis ante triduum. ubi sup. n. 71.

25. Qui fatetur verba, vel facta hæreticalia, sed negat intentionem torquendus est. Si verò non solum fatetur verba, sed de illis convincitur, & negat intentionem, tamquam negativus tradendus est brachio seculari. Idem ubi sup. n. 72.

26. Hære-

r Dian. ubi
sup. n. 61.

Idem
n. 66.

Comm.
DD.

i Dian. ubi
sup. n. 68.

z Comm.
DD.

y Comm.
DD.

z Dian.
ubi sup.
n. 70.

z Comm.
DD.

b Dian.
ubi sup.
n. 71.

Idem ubi
sup. n. 72.